

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра міжнародних економічних відносин
та європейської інтеграції

Кваліфікаційна робота на правах рукопису

Баладига Марина Павлівна

УДК 339.564:630*6(477)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**“ Експортна орієнтація підприємств лісогосподарського комплексу
України на світовому та європейському ринках ”**

за ОПП “”Міжнародні економічні відносини” спец. 292 “Міжнародні економічні відносини”
галузі знань 29 “Міжнародні відносини”

Подається на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання
на відповідне джерело

_____ М. П. Баладига

Керівник роботи
Зінчук Т.О.
д. е. н, професор

Анотація

Баладига М. П. Экспортная ориентация предприятий лесогосподарского комплекса Украины на мировом та европейском рынках. Квалификационная работа на правах рукописи.

Квалификационная работа на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спец. 292 «Міжнародні економічні відносини» галузь знань 29 «Міжнародні відносини», Поліський національний університет, Житомир, 2024.

Квалификационная работа посвящена анализу экспортной деятельности предприятий Украины на мировом та европейском рынках. У роботі розглядаються сучасні тенденції та виклики, з якими стикається Україна на світових та європейських рынках лісгосподарської продукції, а також можливості та перспективи для зміцнення її позицій як одного з провідних експортерів деревини та виробів з дерева.

Особлива увага приділяється аналізу та місцю українських підприємств на європейських та світових рынках, а також вплив зовнішніх та внутрішніх чинників на експорт деревини та виробів із дерева, і перспективи покращення конкурентоспроможності продукції.

Ключові слова: експортний потенціал, міжнародна інтеграція, конкурентоспроможність, міжнародні ринки збуту.

Abstracts.

Baladyha M. P. Export orientation of enterprises of the forestry complex of Ukraine in the world and European markets. Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for the first (bachelor's) level of higher education, specialty 292 "International Economic Relations", field of knowledge 29 "International Relations", – Polissya National University, Zhytomyr, 2024.

The qualification work is devoted to the analysis of the export activities of Ukrainian enterprises in the world and European markets. The work examines current trends and challenges faced by Ukraine in the global and European markets of forestry

products, as well as opportunities and prospects for strengthening its position as one of the leading exporters of wood and wood products.

Particular attention is paid to the analysis and place of Ukrainian enterprises in the European and world markets, as well as the impact of external and internal factors on the export of wood and wood products, and the prospects for improving the competitiveness of products.

Keywords: export potential, international integration, competitiveness, international markets.

Зміст

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ЕКСПОРТНА ОРІЄНТАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІДКРИТОСТІ ЕКОНОМІКИ ТА МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ.....	7
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ	15
2.1. Стан та характеристика галузі лісового господарства як об'єкту експортної діяльності.....	15
2.2. Місце і роль лісогосподарської продукції на європейському та світовому ринках.....	21
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ НА ЗАСАДАХ АКТИВІЗАЦІЇ ЕКСПОРТУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	29
ВИСНОВКИ.....	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	42
ДОДАТКИ.....	47

Вступ

Лісогосподарський комплекс України є важливим сектором національної економіки, що забезпечує значні обсяги виробництва та експортних поставок деревини і продуктів її переробки. У сучасних умовах глобалізації та інтеграції світових ринків, експортна орієнтація підприємств лісової галузі набуває все більшого значення. Основні чинники, що впливають на експортну діяльність підприємств лісогосподарського комплексу, включають природно-ресурсний потенціал України, технологічний рівень виробництва, якість продукції та відповідність міжнародним стандартам. Крім того, важливу роль відіграють державна підтримка та регуляторні механізми, спрямовані на стимулювання експорту.

Європейський ринок є одним із ключових напрямків для українських підприємств, оскільки країни Європейського Союзу пред'являють високі вимоги до якості та екологічної безпеки продукції. Водночас, конкурентне середовище на європейському ринку вимагає від українських підприємств підвищення ефективності виробництва, впровадження інновацій та розширення асортименту продукції. На світовому ринку деревини та лісопродукції Україна має значний потенціал для нарощування експортних поставок, однак реалізація цього потенціалу залежить від здатності підприємств адаптуватися до змін кон'юнктури, враховувати глобальні тенденції та вчасно реагувати на виклики.

У даній роботі розглянуто основні напрями експортної орієнтації підприємств лісогосподарського комплексу України, проаналізовано конкурентні переваги та проблеми з організації зовнішньоторговельних операцій, а також окреслено перспективи розвитку на світовому та європейському ринках. Лісова галузь є одним із ключових секторів національної економіки, який забезпечує значний внесок у ВВП країни та є важливим джерелом зайнятості для населення. Розвиток експорту продукції лісової галузі сприяє зміцненню економічної стабільності та підвищенню конкурентоспроможності України на міжнародній арені. У сучасних умовах глобалізації та інтеграції світових ринків зростає значення міжнародної торгівлі

як чинника економічного зростання. Для України, яка має значний природно-ресурсний потенціал у лісовій галузі, важливо максимально використовувати можливості світового та європейського ринків. Зокрема, ЄС є одним із найбільших імпортерів лісової продукції, що відкриває широкі перспективи для українських підприємств. Розвиток експортної орієнтації сприяє підвищенню якості продукції та впровадженню сучасних технологій у виробництво. Це, у свою чергу, забезпечує відповідність продукції міжнародним стандартам та вимогам екологічної безпеки, що є важливим фактором для успішного виходу на європейські ринки.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз експортної орієнтації підприємств лісогосподарського комплексу України на світовому та європейському ринках, та визначення перспектив підвищення конкурентоспроможності лісогосподарської продукції на основних ринках збуту.

Завдання кваліфікаційної роботи:

- проаналізувати стан лісогосподарського комплексу України;
- дослідити кон'юнктуру міжнародних ринків збуту лісогосподарської продукції;
- виявити напрями імпорту лісогосподарської продукції України;
- оцінити можливості забезпечення конкурентоспроможності продукції на світових та європейських ринках;
- обґрунтувати перспективи розширення зовнішньоекономічної діяльності лісогосподарських підприємств в масштабах міжнародних ринків.

Об'єктом дослідження є процес здійснення експорту лісогосподарської продукції України на світовому та європейському ринках.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних і практичних аспектів експорту лісогосподарської продукції.

Кваліфікаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків, що розміщені на 64 сторінках тексту комп'ютерного набору.

РОЗДІЛ 1. ЕКСПОРТНА ОРІЄНТАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІДКРИТОСТІ ЕКОНОМІКИ ТА МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ

Сучасні умови глобалізації та економічної інтеграції вимагають від підприємств значних змін у підходах до ведення бізнесу. Одним з ключових напрямів розвитку є експортна орієнтація, яка дозволяє підприємствам збільшувати обсяги продажів, освоювати нові ринки збуту та підвищувати свою конкурентоспроможність. Відкритість економіки та інтеграційні процеси сприяють створенню нових можливостей для підприємств, але водночас ставлять перед ними низку викликів. Експортна орієнтація підприємств полягає у створенні стратегії, яка спрямована на розвиток зовнішньоекономічної діяльності та активне просування продукції на міжнародні ринки. Це вимагає від підприємств адаптації до різних економічних, правових та культурних умов, а також здатності швидко реагувати на зміни у зовнішньому середовищі.

Теоретичні засади експортної орієнтації ґрунтуються на принципах міжнародної торгівлі, економічної теорії конкурентних переваг та сучасних концепціях управління підприємствами. Методичні підходи включають аналіз ринків, оцінку ризиків, розробку експортної стратегії та її реалізацію з використанням інструментів маркетингу, логістики та фінансового управління. Вивчення теоретично-методичних засад експортної орієнтації підприємств є актуальним та необхідним для забезпечення успішного функціонування підприємств у глобальній економіці. Це дозволяє підприємствам не лише підвищувати ефективність своєї діяльності, але й сприяє загальному економічному зростанню та інтеграції країни у світову економічну систему.

Конкурентоспроможність підприємства є одним із ключових аспектів ринкового середовища, що визначає здатність підприємства адаптуватися до умов ринку, зайняти провідне місце та утримувати його якомога довше. У сучасних умовах конкурентний ринок відзначається швидким зростанням вимог споживачів, що свідчить про посилення конкурентної боротьби, зміцнення позицій суперників і скорочення строків впровадження інноваційних технологій.

Конкуренція змушує ринкових гравців постійно стежити за діями конкурентів, ухвалювати рішення для подолання негативних наслідків їхнього тиску та забезпечувати стабільний розвиток підприємства в умовах конкуренції, тобто підтримувати його конкурентоспроможність.

Підвищення конкурентоспроможності продукції на міжнародних ринках є результатом впровадження інновацій та модернізації виробництва, що стали можливими завдяки доступу до європейських технологій та інвестицій. Це дозволяє українським підприємствам підвищувати продуктивність та ефективність виробництва, що, у свою чергу, покращує їхню позицію на світових ринках [1].

Конкурентоспроможність у відкритій економіці є критично важливою для успішного функціонування підприємств. В умовах глобалізації та інтеграції ринків, підприємства змушені не лише змагатися з місцевими конкурентами, а й конкурувати на міжнародному рівні. Це вимагає постійного вдосконалення продукції та послуг, впровадження інноваційних технологій, оптимізації витрат і підвищення якості управління. Відкрита економіка передбачає вільний рух товарів, капіталу та робочої сили, що створює додаткові можливості для зростання, але й збільшує ризики. Для забезпечення конкурентоспроможності в такому середовищі підприємства повинні активно адаптуватися до змін, швидко реагувати на нові тенденції ринку та ефективно використовувати свої конкурентні переваги. Це включає в себе глибоке розуміння міжнародних стандартів, побудову міцних партнерських відносин та розвиток стратегій, спрямованих на довгостроковий успіх на глобальному рівні. Відкритість економіки визначається як ступінь інтеграції національної економіки у світову економічну систему, включає рівень зовнішньої торгівлі, інвестиційних потоків, міграцію робочої сили та інформаційні обміни. Ключові характеристики відкритості економіки включають відсутність або зниження бар'єрів для торгівлі та інвестицій, сприятливу регуляторну політику та активну участь у міжнародних економічних організаціях [2].

Індикатор відкритості економіки відображає ступінь інтеграції країни у світову економіку, зазвичай вимірюється як частка зовнішньої торгівлі (експорт + імпорт) у ВВП країни, чим вищий цей показник, тим більше економіка країни відкрита для міжнародної торгівлі та фінансових потоків.

Індикатори відкритості економіки:

обсяги зовнішньої торгівлі:

високий рівень експорту та імпорту товарів та послуг свідчить про активну участь країни у міжнародній торгівлі;

інвестиційні потоки:

величина прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та обсяг внутрішніх інвестицій в інші країни відображають рівень економічної інтеграції;

регуляторна політика:

наявність прозорої та стабільної правової системи, яка сприяє веденню бізнесу та захищає права інвесторів, є важливим аспектом відкритості економіки [3].

Відкритість економіки має кілька важливих переваг, які сприяють економічному зростанню та розвитку країни, а саме:

збільшення обсягів експорту та диверсифікація ринків збуту:

відкрита економіка сприяє зростанню обсягів експорту за рахунок доступу до нових ринків та можливостей для розширення географії збуту. Це дозволяє підприємствам зменшити залежність від внутрішнього ринку та підвищити стабільність доходів [4]. Диверсифікація ринків збуту знижує ризики, пов'язані з коливаннями попиту на окремих ринках, та забезпечує більш стійке економічне зростання;

підвищення ефективності виробництва через конкуренцію та інновації:

відкрита економіка стимулює конкуренцію між підприємствами, що змушує їх впроваджувати нові технології та інновації для підвищення ефективності виробництва. Конкуренція сприяє оптимізації витрат, поліпшенню якості продукції та зниженню цін для споживачів [5]. Інновації, у свою чергу, забезпечують конкурентні переваги на міжнародних ринках;

доступ до сучасних технологій та ноу-хау: інтеграція у світову економіку забезпечує доступ до передових технологій та управлінських практик, що є важливим фактором розвитку підприємств. Міжнародні партнерства та інвестиції сприяють передачі знань та досвіду, що дозволяє українським компаніям модернізувати виробничі процеси та підвищувати конкурентоспроможність [6].

Сприятливий режим торгівлі – це сукупність заходів, політик та умов, які створюють вигідні умови для розвитку міжнародної торгівлі. Такий режим сприяє підвищенню обсягів експорту та імпорту, полегшує доступ до іноземних ринків та залучає іноземні інвестиції. Основними елементами сприятливого режиму торгівлі є :

лібералізація торгівлі – механічне відкриття національного ринку шляхом зниження або усунення тарифних і нетарифних торговельних перешкод, стандартизації митних процедур, вдосконалення торговельної інфраструктури;

митний режим - зовнішньоекономічна політика, при якій держава не втручається у торговельні відносини з іншими країнами, що означає відсутність штучних (створених урядом) бар'єрів у торгівлі між окремими фірмами різних країн;

умова міжнародної інтеграції - об'єктивний процес інтеграції країн світу та їхніх суб'єктів у всіх аспектах життя на основі спільних загальнолюдських інтересів [7].

Лібералізація торгівлі та митний режим є умовами міжнародної інтеграції, що сприяють відкритій торгівлі. Вони допомагають усувати торговельні бар'єри, знижувати митні тарифи і полегшувати процес імпорту та експорту товарів між країнами. Це, в свою чергу, сприяє зростанню економіки, підвищенню конкуренції і доступності різноманітних товарів та послуг для споживачів.

Міжнародна інтеграція змушує підприємства рухатися у напрямку, характерному для компаній ринкової економіки; зокрема, вони повинні здійснювати необхідні заходи з реструктуризації та брати участь у міжнародній торгівлі. Участь в експортно-імпортній діяльності забезпечує підприємствам

кращий доступ до міжнародних ринків і сприяє впровадженню міжнародних стандартів якості продукції, нововведень, зниженню витрат і вдосконаленню маркетингових стратегій. У розвинених країнах експортно-орієнтовані підприємства зазвичай демонструють кращі результати порівняно з тими, що діють лише на внутрішньому ринку. У контексті перехідної економіки експортна орієнтація відіграє важливу роль у стимулюванні підприємств до реструктуризації. Проте останні емпіричні дослідження реструктуризації великих промислових підприємств після їх приватизації акцентували увагу лише на ролі приватизації та посиленні бюджетних обмежень. У минулому також розглядалися питання конкуренції та людського ресурсу. Деякі дослідження переорієнтації торгівельної діяльності в країнах із перехідною економікою не знайшли вагомих доказів зв'язку між експортною орієнтацією підприємств та їхніми звичайними показниками діяльності. Це може бути пояснено часовим лагом між переорієнтацією на експорт та відповідним впливом на результати діяльності [8].

Основні форми реалізації міжнародної інтеграції:

- Зони вільної торгівлі (ЗВТ): У рамках ЗВТ країни усувають митні збори та квоти на товари, що імпортуються та експортуються між країнами-учасницями. Прикладом є Угода США-Мексика-Канада (USMCA) [9].

- Митні союзи: Крім усунення внутрішніх торговельних бар'єрів, країни-учасниці митних союзів встановлюють єдині зовнішні тарифи на імпорт з третіх країн. Прикладом є Митний союз Євразійського економічного союзу (ЄАЕС) [10].

- Економічні союзи: Це найбільш інтегрована форма, яка включає вільний рух товарів, послуг, капіталу та робочої сили, а також координацію економічної політики. ЄС є прикладом економічного союзу, де країни-учасниці мають єдиний ринок і спільну валюту (для країн євро зони) [11].

Міжнародна інтеграція може мати декілька переваг для підприємства, а саме:

зниження тарифних та нетарифних бар'єрів, однією з основних переваг міжнародної інтеграції є зниження або повне усунення тарифних бар'єрів, що зменшує витрати на імпорт та експорт товарів. Це підвищує конкурентоспроможність підприємств на міжнародних ринках та сприяє зростанню обсягів торгівлі [12]. Нетарифні бар'єри, такі як технічні стандарти та регуляції, також можуть бути гармонізовані або усунені, що полегшує доступ до ринків інших країн [13].

спрощення митних процедур та полегшення торгівлі, міжнародна інтеграція сприяє спрощенню митних процедур через впровадження єдиних правил та стандартів, що знижує час і витрати на митне оформлення товарів. Це дозволяє підприємствам швидше та дешевше доставляти свою продукцію до споживачів, підвищуючи їхню конкурентоспроможність [14].

можливості для кооперації та спільних інвестиційних проектів, інтеграція створює умови для кооперації між підприємствами різних країн, що дозволяє об'єднувати ресурси та знання для реалізації спільних проектів. Це може включати спільні дослідження та розробки, виробництво та маркетинг, що сприяє підвищенню інноваційного потенціалу та економічному зростанню [15]. Спільні інвестиційні проекти дозволяють залучати додаткові фінансові ресурси та знижувати ризики через диверсифікацію інвестицій.

Міжнародна інтеграція та відкритість економіки України сприяють підвищенню експортної орієнтації підприємств завдяки доступу до нових ринків, гармонізації стандартів та підвищенню конкурентоспроможності продукції. Проте існують ризики, такі як вразливість до зовнішніх економічних шоків та конкуренція з боку іноземних компаній, що можуть обмежувати можливості розвитку експорту. Вплив євроінтеграції: розширення ринків збуту, євроінтеграція відкриває нові можливості для виходу на європейські ринки, де існує великий попит на якісну лісогосподарську продукцію [16]; гармонізація стандартів, уніфікація стандартів з європейськими нормами підвищує якість продукції та полегшує доступ до європейських споживачів [17].

Вплив відкритості економіки на ефективність роботи підприємств:

конкуренція та інновації, відкрита економіка стимулює підприємства до підвищення ефективності та впровадження інновацій, що є ключовими факторами для успішного експорту [18];

вразливість до зовнішніх факторів, підприємства стають більш залежними від світових економічних тенденцій, що може призводити до нестабільності у випадку глобальних криз [19].

На сучасному етапі розвитку української економіки потрібен потужний імпульс для інноваційного розвитку. Таким стимулюючим фактором для інноваційної діяльності на українських підприємствах може стати прагнення до активної інтеграції в світову економіку. Це включає не лише адаптацію до вимог світового ринку, але й прагнення стати повноправним його учасником, зосереджуючись на довгострокових результатах замість короткострокових вигод. Нинішня система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності використовує адміністративні важелі, такі як спеціальні митні тарифи та політика протекціонізму, для досягнення балансу експорту та імпорту. Однак ці заходи не сприяють здоровій конкуренції та розвитку підприємств [42].

Українські підприємства часто не можуть вийти на світовий ринок через високу конкуренцію в кожній ніші. Тому необхідно зосередити увагу на створенні потужних конкурентних переваг, які відповідатимуть вимогам світового ринку. Ці переваги повинні базуватися на прогресивних, проривних інноваціях, що не лише забезпечать значні фінансові результати, але й сприятимуть оптимізації структури експорту України, що в кінцевому підсумку приведе до позитивного сальдо зовнішньоторгового балансу.

Першим постає питання збалансування попиту на вироби з деревини з екологічним збереження лісового ресурсу. Згідно з даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, у період з 2015 по 2020 рік рівень вирубки лісів у всьому світі становив 10 мільйонів гектарів на рік, багато з яких ми зараз не можемо замінити. Крім того, ліси діють як поглиначі вуглецю, поглинаючи вуглекислий газ і пом'якшуючи зміни клімату. Втрата лісів означає зменшення природного накопичення вуглекислого газу на Землі та вивільнення

раніше накопиченого вуглецю в повітрі у вигляді викидів парникових газів, що прискорює зміну клімату [45].

Експортна орієнтація підприємств у контексті відкритості економіки та міжнародної інтеграції є актуальною стратегією, що базується на використанні теоретичних і методичних засад для досягнення конкурентних переваг на міжнародному ринку. Теоретичні засади включають розуміння принципів міжнародної торгівлі, економічних теорій зовнішньої торгівлі, а також аналізу економічних індикаторів, що впливають на міжнародні відносини. Методичні підходи охоплюють стратегії входу на зовнішні ринки, вибір ринків збуту, адаптацію продуктів до місцевих умов та культурних особливостей, а також управління ланцюгом постачання. Умови відкритості економіки сприяють зростанню доступу до іноземних ринків і ресурсів, що створює нові можливості для розвитку підприємств. Міжнародна інтеграція, у свою чергу, сприяє поглибленню міжнародних економічних зв'язків, обміну технологіями та знаннями, що є ключовими для забезпечення конкурентоспроможності підприємств у глобалізованому світі. Таким чином, експортна орієнтація є важливою стратегією для підприємств, які прагнуть не лише вижити, а й успішно розвиватися у відкритих економіках з урахуванням впливу міжнародної інтеграції на їхню діяльність.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

2.1. Стан та характеристика галузі лісового господарства як об'єкту експортної діяльності

Україні має значний потенціал у галузі лісового господарства завдяки своїм природним ресурсам. Ліси України займають приблизно 16%, від всієї території України, а це майже 10,5 млн га. Експорт деревини та виробів з деревини займає важливу частину в розвитку економіки України, також даний сектор має значний потенціал для розвитку та покращення [20]. Відповідно до Земельного та Лісового кодексів ліси України можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності (рис.2.1.).

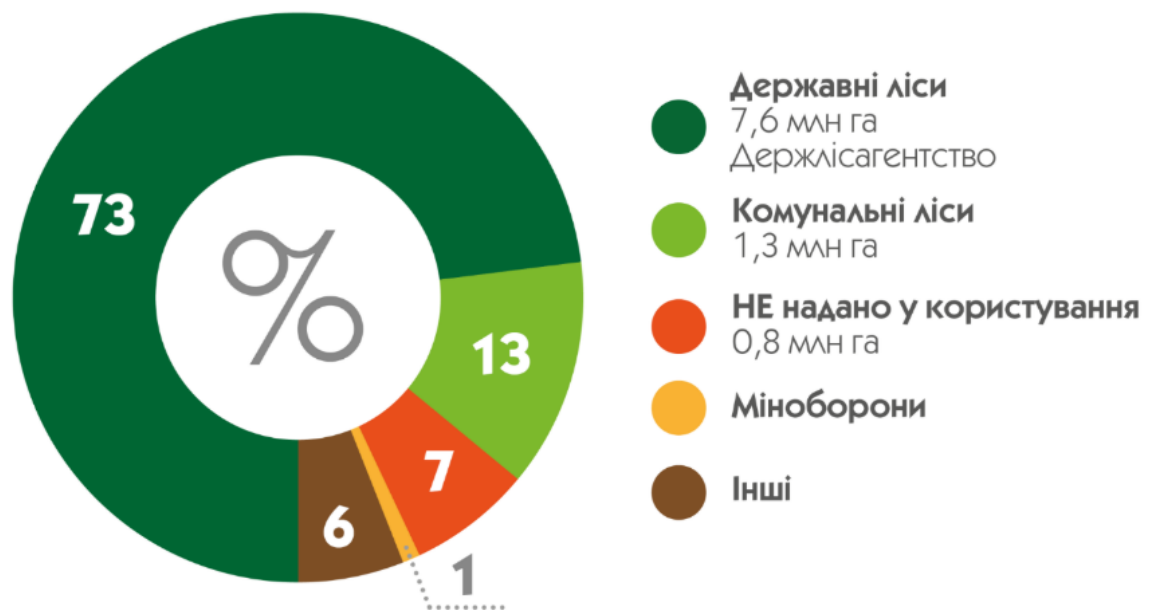

Рис. 2.1. Підпорядкованість лісів України за об'єктами власності

Джерело: [21].

Переважна більшість лісів в Україні знаходиться у державній власності. В процесі розмежування земель до комунальної власності можуть бути передані близько 1,3 млн га (13%) земель лісогосподарського призначення, які наразі перебувають у постійному користуванні комунальних підприємств, підпорядкованих органам місцевого самоврядування. Частка лісів приватної

власності становить менше 0,1% загальної площі лісових земель. Близько 800 тис. га лісових земель не надані в користування. В Україні історично склалася ситуація, коли державні ліси закріплені за численними постійними лісокористувачами. Для ведення лісового господарства ліси надані в постійне користування підприємствам, установам і організаціям кількох десятків міністерств і відомств. За відомчим підпорядкуванням, найбільша площа лісових земель (близько 73%) перебуває у сфері управління Держлісагентства [21].

Ліси України виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі та інші важливі функції, а також забезпечують потреби суспільства в лісових ресурсах. Загальна площа лісових ділянок, що належать до лісового фонду України, складає 10,4 млн га, з них 9,6 млн га вкриті лісовою рослинністю. Лісистість України становить 15,9%. Незважаючи на порівняно невисоку лісистість території, Україна займає 9-те місце в Європі за площею лісів та 6-те місце за запасами деревини [20]. Основні експортні товари лісогосподарського комплексу України: круглий ліс (необроблена деревина), пиломатеріали, деревні плити та панелі, меблі.

Згідно із інтерактивним дашбордом, підготованим Офісом з розвитку підприємництва та експорту, у 2022 р. деревина та вироби з деревини і меблі у загальній структурі українського експорту за категоріями товарів займали 7 місце і 13 місце відповідно. Проте перші місяці 2023 р. поки не додають оптимізму – експорт продукції цих двох товарних груп є нижчим, ніж за аналогічний період 2022 р. [22]. Але якщо аналізувати період, починаючи із 2020 р. і завершуючи січнем-травнем 2023 р., то, опираючись на дані Державної служби статистики України (Держстату), можна зробити висновок, що частка експорту української деревини та виробів із неї за цей час зросла із 2,9% до 4,3% у загальному обсязі експорту українських товарів, а частка експорту українських меблів у загальній структурі експорту за цей період коливається у межах 1,5-2% (рис.2.2.) (дод.Г) [22].

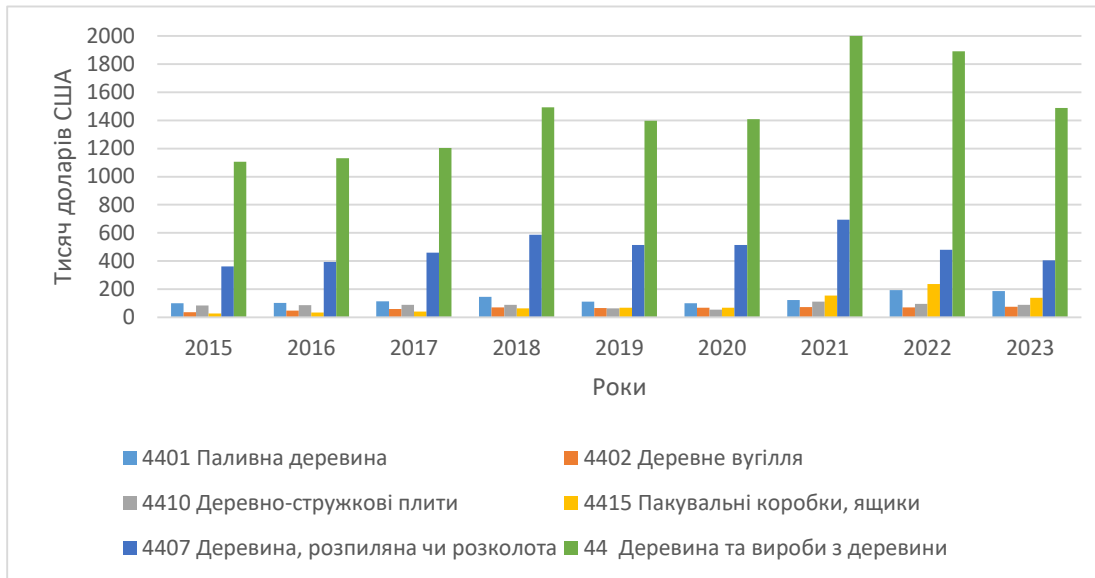

Рис. 2.2. Динаміка українського експорту деревини та виробів із дерева у 2015 – 2023рр., тис дол. США

Джерело: сформовано за даними [23].

Аналізуючи динаміку українського експорту деревини та виробів із дерева у 2015-2023 рр., як зображено на рис.2.1, деревина, розпиляна чи розколота, займає найбільшу частку експорту деревини та виробів із дерева. У 2021 р. помітний зріст експорту української деревини, якщо порівнювати обсяг експорту у 2021 р. та у 2015 р., то збільшився на 80,8 %, це свідчить про розширення ринків збуту продукції, конкурентоспроможність на ринку та якість продукції. Помітний незначний спад у 2022 р., порівняно з 2021 р, експорт деревини та виробів із дерева зменшився на %, це пов'язано із повномасштабним вторгненням росії на території України, у зв'язку з подіями ускладнилася логістика між країнами – партнерами. Українські морські порти були заблоковані, тому перевезення деревини можливе через залізничні колії та перевезення товарів фурую.

Війна рф проти України спричинила серйозні порушення світової торгівлі деревиною через скорочення експорту з Росії, Білорусі та України, а також підсилила занепокоєння щодо послаблення деяких заходів захисту навколишнього середовища для подолання поточного дефіциту. Міжнародні санкції (п'ятий пакет), запроваджені ЄС та Сполученим Королівством, обмежили

поставки з рф, найбільшого світового експортера хвойної деревини, та Білорусі, тоді як війна значно сповільнила виробництво в Україні. Згідно з даними Financial Times, на ці три країни припадало майже 25% світової торгівлі пиломатеріалами на суму 17 млрд дол. США у 2021 р.. Разом вони забезпечували майже 10% європейського попиту на хвойну деревину. Лише Україна у 2021 р. експортувала деревину та вироби з неї на суму понад 2 млрд дол. США. За даними Митної служби України, позитивне сальдо торгівлі деревиною досягло 1,6 млрд дол. США, що на 43% більше, ніж у 2020 р. Федерація виробників дерев'яних палет та упаковки (FEFPEB) повідомляє, що Україна щорічно експортує майже 3 мільйони кубометрів хвойної деревини, тоді як ЄС імпортував майже 8 мільйонів кубометрів хвойної деревини з Росії та Білорусі у 2021 р. [24].

Станом на червень 2023 р. європейські архітектори та дизайнери стикаються з труднощами у пошуку деревини для своїх проєктів. Вторгнення Росії в Україну спричинило припинення імпорту з цього регіону, що загрожує запасам деревини та підвищує ціни по всій Європі. Студії повідомляють, що за останні кілька місяців витрати на фанеру з масиву дуба та берези зросли вдвічі. Ціни на будівельну деревину також збільшилися приблизно на 20% і продовжують зростати щодня. Торгівля з країнами, які не запровадили санкцій, ймовірно, також зазнає змін, оскільки російські та білоруські компанії стикаються з труднощами в проведенні фінансових операцій та отриманні кредитів, адже їхні лісоматеріали класифікуються як "конфліктна деревина". Крім того, російські лісопильні заводи, які раніше постачали пиломатеріали клієнтам у Європі, не можуть швидко переорієнтуватися на інші ринки в короткостроковій перспективі. Наприклад, доставка пиломатеріалів морем або залізницею з лісопильних заводів на північному заході рф до Китаю викликає логістичні проблеми, а регіон Близького Сходу, який є ринком низькосортної деревини, наразі не демонструє стабільного зростання [24].

Очікувалося, що світовий ринок виробів з деревини зросте з 631 млрд дол. США у 2021 р. до 684 млрд доларів США у 2022 р. зі сукупним річним темпом

зростання (CAGR) у 8,4%. Основні види виробів з деревини включають готові вироби, обробку деревини та деревні матеріали. Деревообробка охоплює виробництво лісоматеріалів, таких як целюлоза, папір, будівельні матеріали та талову олію. Очікується, що ринок зросте до 903 млрд доларів США у 2026 р. зі сукупним річним темпом зростання (CAGR) у 7,2%. Проте війна в Україні може негативно вплинути на цю тенденцію. Порушення поставок на ринку деревини посилюються іншими факторами, такими як спалах ялинового короїда, що пошкодив ліси Центральної Європи та Аляски, призвівши до сплеску екстрених заготівель для видалення заражених дерев. Війна, зараження жуками та порушення ланцюгів поставок під час пандемії Covid-19 спричинили бум на європейських лісопильних заводах. У довгостроковій перспективі деякі компанії з виробництва пиломатеріалів можуть розглянути можливість інвестицій у нові виробничі потужності, хоча постачання деревини у багатьох регіонах Європи продовжує скорочуватися. Експерти галузі повідомляють про значне підвищення цін на деревину у Великобританії, Японії та Швеції. Польська деревна промисловість очікує дефіциту деревини. Крім того, європейський ринок стикається з нестачею дерев'яних палет. Європейська асоціація палет (EPAL) та Федерація виробників дерев'яних палет та упаковки (FEFPEB) попереджають, що дерев'яні палети-піддони, незамінні для обробки, зберігання, транспортування та дистрибуції товарів через склади та супермаркети, незабаром можуть стати дефіцитними в Європі [24].

Протягом останнього десятиліття майже 12% світового лісового покриття було сертифіковано за стандартами сталості, такими як Лісова опікунська рада (FSC) та Програма схвалення стандартів лісової сертифікації (PEFC). Обидва стандарти наразі призупинили торгівлю сертифікованою деревиною з Білорусі та Росії. Крім того, провідний світовий стандарт стійкої біомаси, Програма сталої біомаси (SBP), також зупинила будь-яку торгівлю з Росією та Білоруссю, які мають приблизно одну третину всіх сертифікатів SBP. Залежність ЄС від сертифікованої деревини та таких сертифікованих лісоматеріалів, як целюлоза, папір та біомаса, значно зросла за останні десять років. На Україну, Росію та

Білорусь припадає близько 35% світових FSC-сертифікованих лісів, а їхній експорт екологічно чистої деревини та біомаси відіграє вирішальну роль на світових ринках екологічно чистої деревини [24].

У післявоєнній відбудові важливу роль відіграє держава, яка має координувати всі процеси, забезпечувати адекватне фінансування та керувати виконанням відповідних програм. Країна також відповідає за співпрацю з міжнародними організаціями та донорами, які нададуть фінансову та технічну підтримку для відновлення [40].

Лісове господарство в Україні є значною складовою економіки, що має потенціал для розвитку експортних відносин. Завдяки своїм природним ресурсам та високій якості деревини, Україна може успішно конкурувати на міжнародному ринку. Важливим аспектом є збалансоване управління лісовими ресурсами, збереження біорізноманіття та впровадження сучасних технологій у виробництві.

2.2. Місце і роль лісогосподарської продукції на європейському та світовому ринках

Лісогосподарська продукція займає важливе місце в структурі експорту України, забезпечуючи значний внесок у національну економіку. Лісовий сектор не лише сприяє економічному зростанню, але й забезпечує робочі місця в регіонах з високою лісистістю. Важливість цієї галузі також підкреслюється її роллю в забезпеченні сталого розвитку, екологічного балансу та збереження біорізноманіття. Українська лісогосподарська продукція включає широкий спектр товарів, таких як круглий ліс, пиломатеріали, деревні плити, целюлоза та папір. У структурі експорту України лісогосподарська продукція займає значну частку, яка зростає завдяки постійному попиту на міжнародних ринках. Це обумовлено високою якістю української деревини, конкурентними цінами та географічною близькістю до основних ринків збуту. Учасниками ринку деревини є власники та лісокористувачі лісів, господарські організації, що займаються торгівлею деревиною та виробами з деревини, адміністратори ЕТС, оператори електронних майданчиків та фізичні особи [39].

Основними напрямками експорту української лісогосподарської продукції є країни ЄС, Азії та Близького Сходу. Кожен з регіональних ринків відрізняється певними характерними рисами, зокрема, такими, як:

по-перше, ринок країн-членів ЄС: Польща є одним з основних партнерів України у сфері лісової промисловості завдяки територіальній близькості та зручною логістикою; Німеччина має високий попит на якісні пиломатеріали та деревні плити; Італія формує стабільний попит на високоякісну деревину для меблевого виробництва;

по-друге, країни АТР, зокрема, Китай є основним імпортером круглого лісу та пиломатеріалів, завдяки великому споживчому ринку та швидкому темпу будівництва; для такої країни, як Індія характерною рисою є зростаючий ринок для експорту деревних плит та целюлози;

по-третє, країни Близького Сходу, а саме, Туреччина є важливим ринком для українських деревних плит та пиломатеріалів; Ізраїль має зростаючий попит на високоякісні деревні вироби для будівництва та меблевої промисловості.

Аналіз експорту деревини та виробів з деревини, а також деревного вугілля є надзвичайно важливим для оцінки економічного потенціалу лісогосподарського комплексу України. Ця галузь відіграє значну роль у національній економіці, забезпечуючи значні валютні надходження та створюючи робочі місця. В умовах глобалізації та зростаючого попиту на екологічно чисті матеріали, продукція лісової галузі України має великий потенціал на міжнародному ринку. У період з 2021 по 2023 рр. відбулися значні зміни в обсягах експорту деревини, виробів з деревини та деревного вугілля. Вплив на ці процеси мали як внутрішні фактори (зміни в законодавстві, розвиток технологій, екологічні ініціативи), так і зовнішні (кон'юнктура світового ринку, торговельні бар'єри, глобальні економічні тренди). Аналіз експортної діяльності в цьому сегменті дозволяє виявити основні тенденції, визначити фактори, що впливають на успішність українських підприємств на міжнародній арені, та розробити рекомендації для подальшого підвищення ефективності експорту.

Дослідження результатів експортної діяльності охоплює період 2021-2023 рр, що дозволяє проаналізувати динаміку експорту в умовах постпандемічного відновлення світової економіки та нових викликів, з якими зіштовхується світова торгівля. Цей період також характеризується зростаючим інтересом до екологічно чистих та відновлюваних ресурсів, що створює додаткові можливості для українських експортерів деревини та виробів з неї (дод.Д) (рис. 2.3.).

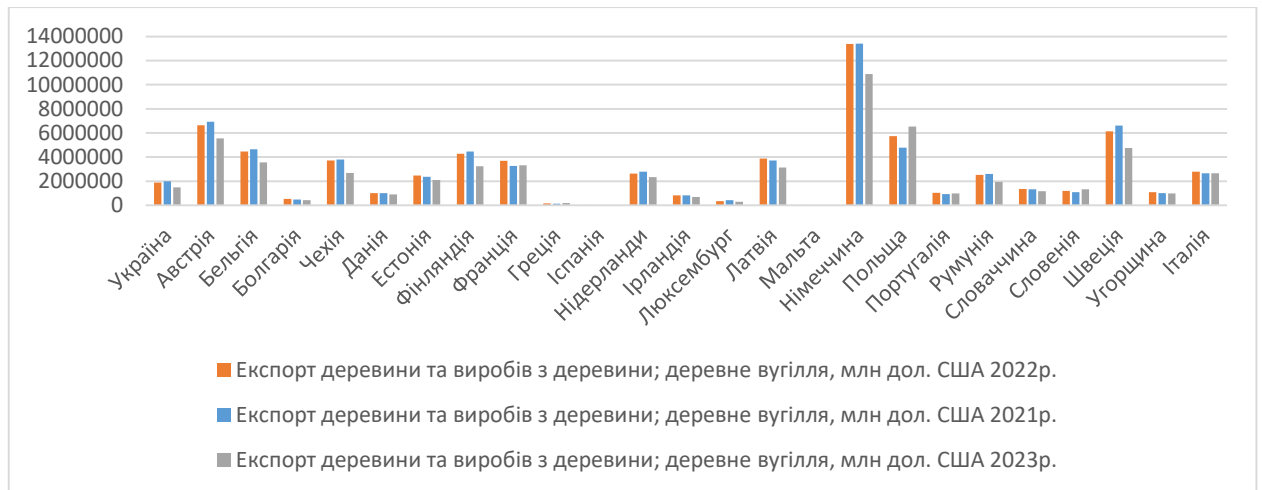

Рис.2.3. Аналіз експорту деревини, виробів з деревини та деревного вугілля, млн дол. США, 2021-2023 рр.

Джерело: сформовано за даними [23].

Таким чином, українська лісогосподарська продукція користується попитом на багатьох міжнародних ринках, завдяки своїм характеристикам та конкурентним перевагам. Це створює передумови для подальшого розвитку експортного потенціалу галузі, що є важливим фактором економічного зростання країни та формує сучасні тенденції світового попиту на лісогосподарську продукцію. Попит на лісогосподарську продукцію на світовому ринку продовжує зростати завдяки декільком ключовим чинникам: - розширенню будівельного сектору (розвиток урбанізації та збільшення кількості населення сприяє розвитку будівництва, що збільшує попит на пиломатеріали та інші деревні продукти); - масштабування виробництва меблів (попит на меблі продовжує зростати, особливо у країнах з економікою, які розвиваються, що стимулює попит на високоякісну деревину); - екологічна стійкість (суспільство стає все більш свідомим щодо екологічної стійкості, і деревина, як відновлюваний ресурс, користується все більшим попитом як екологічно чистий матеріал) (табл.2.1.).

Таблиця 2.1.

Світовий попит на лісогосподарську продукцію у 2023 р. за регіонами світу

Назва регіону	Попит, млн м ³	Основні види продукції
Північна Америка	200	Пиломатеріали, целюлоза
Європа	180	Пиломатеріали, деревні плити
Азія	250	Круглий ліс, пиломатеріали
Латинська Америка	70	Пиломатеріали, целюлоза
Африка	50	Круглий ліс, пиломатеріали

Джерело: [25, 41].

Обсяг світової торгівлі у 2023 р. перевищив 500 млн м³. Так, найбільший попит спостерігається в країнах Азії та Північній Америці, де визначальним є попит на пиломатеріали та целюлозу. Світова торгівля лісогосподарською продукцією зростає завдяки глобалізації та диверсифікації попиту.

Особливості світової торгівлі лісогосподарською продукцією в період з 2020 по 2023 рр. проявлялися через адаптацію до нових умов, зумовлених пандемією COVID-19, а також зростаючим попитом на екологічно чисті ресурси та зміни у світовій економіці з врахуванням Цілей сталого розвитку, які вимагають дотримання соціально-економічних та екологічних індикаторів розвитку галузі лісогосподарського комплексу. Динаміка обсягів світової торгівлі лісогосподарською продукцією за 2020-2023 рр. характеризується незначними коливаннями до значних коливань на ринках, але також сприяли розвитку нових напрямків у використанні лісових ресурсів. Обсяг світової торгівлі лісогосподарською продукцією у 2021 р. склала 460 млн м³; у 2022 р. – 480 млн м³; у 2023 р. – 500 млн м³ [26]. Обсяг торгівлі стабільно зростає з річним приростом близько 4%, це призводить до розширення обсягу заготівлі деревини, розширити кількість робочих місць, також виходити на нові ринки збуту.

Географія експорту та імпорту лісогосподарської продукції включає основних гравців ринку, які є найбільшими експортерами та імпортерами. Основні країни-експортери та імпортери лісогосподарської продукції у 2023 р.

Канада, РФ та США є найбільшими експортерами, тоді як Китай, Німеччина та США є найбільшими імпортерами (табл. 2.2.).

Таблиця 2.2.

Основні експортери та імпортери лісогосподарської продукції у 2023 р.,
млн м³

Країна	Обсяги експорту	Обсяги імпорту
РФ	25	5
Канада	20	3
США	15	10
Китай	10	30
Німеччина	8	12
Україна	7	2

Джерело: сформовано за даними [23].

Європейський ринок лісогосподарської продукції характеризується високим попитом на пиломатеріали, деревні плити, целюлозу та інші вироби з деревини. Країни-члени ЄС, зокрема, Німеччина, Франція, Італія та Польща, є одними з найбільших споживачів лісової продукції в світі. Споживання деревини в Європі стабільно зростає, що обумовлено розвитком будівельного сектора, збільшенням виробництва меблів та зростанням попиту на екологічно чисті матеріали. Регулювання європейського ринку включає суворі вимоги до якості продукції, екологічної стійкості та легальності походження деревини, що робить його привабливим, але водночас і вимогливим для експортерів.

Україна має стабільні та взаємовигідні відносини з європейськими партнерами у галузі лісогосподарства. Європейські країни є одними з найбільших імпортерів української деревини, зокрема Польща, Німеччина та Італія. Співпраця базується на довгострокових контрактах, які забезпечують стабільний попит на українську продукцію. Важливим аспектом взаємовідносин є відповідність української продукції європейським стандартам якості та легальності походження, що сприяє підвищенню довіри з боку європейських партнерів. Разом з тим, розвиток співпраці сприяє підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств за рахунок впровадження нових технологій та покращення стандартів виробництва [27].

ЄС встановлює високі вимоги до якості, легальності та екологічної стійкості лісогосподарської продукції. Однією з ключових вимог є наявність сертифікації FSC (Forest Stewardship Council), яка гарантує, що продукція походить з відповідально керованих лісів, де дотримуються екологічні, соціальні та економічні стандарти. Крім того, ЄС встановлює суворі екологічні норми, що включають вимоги до сталого лісокористування, захисту біорізноманіття та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище. Відповідність цим вимогам є обов'язковою для експортерів, які прагнуть вийти на європейський ринок, і сприяє підвищенню довіри та репутації продукції. Українські підприємства, що відповідають цим стандартам, мають кращі можливості для успішного експорту своєї продукції до країн ЄС [28].

Українська лісогосподарська продукція має певні конкурентні переваги порівняно з іншими країнами-експортерами. Основні конкуренти України на світовому ринку – це РФ, Канада, США та країни Скандинавії. Порівняно з цими країнами, Україна пропонує продукцію високої якості за нижчими цінами, що зумовлено нижчими витратами на виробництво та логістику. Проте, в Україні спостерігаються проблеми з модернізацією обладнання та технологій, що може вплинути на якість продукції та її конкурентоспроможність.

Українська лісогосподарська продукція має сильні та слабкі сторони на міжнародному ринку. По-перше, *сильні сторони*, це висока якість деревини: *українська деревина має хороші фізико-механічні властивості*, що робить її конкурентоспроможною на міжнародному ринку; *конкурентні ціни*: завдяки нижчим витратам на виробництво та логістику, українська продукція часто дешевша, ніж продукція конкурентів; *географічне положення*: близькість до основних ринків збуту в Європі знижує витрати на транспортування.

По-друге, *слабкі сторони*, а саме, *застаріле обладнання*: недостатня модернізація виробництва впливає на ефективність та якість продукції; *регуляторні проблеми*: бюрократія та корупція в державних органах можуть створювати перепони для експорту, війна з РФ; *екологічні стандарти*: українські

компанії не завжди відповідають високим екологічним стандартам, що обмежує доступ до певних ринків [29].

Державним органом, що відповідає за сферу відносини в галузі лісництва, є Держлісагенство, яке підпорядковується Міндовкіллю України. Однак, основна проблема полягає у конфлікті інтересів. Держлісагентство виконує контрольну, моніторингову, регуляторну, природоохоронну та управлінську функції. Одночасно воно керує лісгоспами, впливає на їхню господарську діяльність та відповідає за виявлення незаконних рубок. Важливо розділити господарську та природоохоронну функції.

Система захисту лісів забезпечується трьома установами, що підпорядковуються різним органам: Держлісохорона (Держлісагентство), Держекоінспекція (Міндовкілля) та ДСНС (МВС). Різне трактування законодавства, недостатнє фінансування, прогалини в законодавстві щодо повноважень органів та неефективне використання наявних фондів призводять до слабого виконання функції захисту лісів [37].

На територіях України наявні підприємства, які займаються лісгосподарською діяльністю. Одним із підприємств Житомирської області є ДП «Пулинський лісгосп АПК». Основними видами діяльності підприємства є: лісівництво та інша діяльність у лісовому господарстві; лісозаготівлі; вирощування інших багаторічних культур; організація оптової, роздрібною торгівлі лісопродукцією, продукцією переробки, продукцією виробничо-технічного призначення. Підприємство здійснює ЗЕД з Румунією, а саме експорт дров паливних (вільха, сосна, береза) (таб.2.3.).

Таблиця 2.3

Експортна діяльність ДП «Пулинський лісгосп АПК»

Рік	Обсяг експорту підприємства, дол. США	Ціна на деревину за м ³ , дол. США
2020	13084,24	25,50
2021	296380,98	34,93
2022	636842,18	62,00
2023	801288,61	63,00

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності підприємства (додаток Е).

Обсяг експорту значно збільшився за цей період. Найбільший приріст спостерігається з 2020 до 2021 р., де обсяг експорту виріс більше ніж у 22 рази. Ціни на деревину також значно зросли з 2020 до 2022 р., де ціна виросла майже у 3 рази. З 2022 до 2023 року спостерігається незначне збільшення ціни. Незважаючи на зростання цін на деревину у 2020- 2021рр., обсяг експорту зріс дуже сильно. Це може свідчити про значне зростання попиту на продукцію підприємства або розширення його ринків збуту. Ціни на деревину зросли майже вдвічі у 2021-2023рр., а обсяг експорту збільшився більше ніж удвічі. Підвищення цін могло сприяти збільшенню доходу підприємства, а також не зважаючи на ціну попит на продукцію залишається. Продаж деревини українських лісогосподарських підприємств, здійснюється через різні канали, включаючи аукціони, біржі, прямі контракти та електронні торгові платформи. ДП «Пулинський лісгосп АПК» здійснює продаж продукції через біржу або прямі контракти, дозволяє знизити кількість випадків незаконного вивозу деревини за межі України.

Лісогосподарська продукція відіграє важливу роль як на європейському, так і на світовому ринках завдяки своїй економічній, екологічній та соціальній значущості. Країни Європи є значними споживачами та виробниками лісової продукції. Лісова промисловість в Європі включає виробництво пиломатеріалів, целюлози, паперу та деревних плит. Лісогосподарська продукція має високий попит на світовому ринку, особливо в країнах Азії та Північної Америки. Експорт деревини та лісопродуктів приносить значні доходи для багатьох країн. Лісова промисловість забезпечує робочі місця для мільйонів людей у різних країнах, від заготівлі та обробки деревини до виробництва кінцевої продукції. Лісогосподарська продукція має значний вплив на економіку, екологію та суспільство, і її стале використання є ключем до довгострокового розвитку як на регіональному, так і на глобальному рівнях

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ НА ЗАСАДАХ АКТИВІЗАЦІЇ ЕКСПОРТУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Суттєве значення для підвищення конкурентоспроможності регіону має використання "недеревних" ресурсів лісу, до яких належать тваринні та рослинні ресурси біологічного походження, що не є деревиною. До них відносять другорядні лісові матеріали, такі як живиця, пні, луб, кора, деревна зелень, деревні соки; а також побічні лісові користування, такі як заготівля сіна, випасання худоби, розміщення пасік, заготівля дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід, лікарських рослин тощо. З недеревних лісових ресурсів виготовляють медичні та ветеринарні препарати, харчові продукти, напої, косметичні та парфумерні вироби, дубильні речовини, інсектициди та фарби. Використання недеревної сировини насамперед сприяє підтриманню екологічного балансу лісу, також застосовують у харчуванні та для медичних цілей. Світовий досвід показує, що за сприятливих умов використання таких ресурсів може приносити значно більший дохід, практично співставний із доходами від лісового господарства. Основні позитивні функції конкуренції полягають в тому, що вона: а) сприяє випуску більш якісної продукції та витісненню з ринку збуту неякісної продукції; б) стимулом для більш якісної і продуктивної діяльності як од ного працівника, так і підприємства в цілому; в) сприяє демонополізації економіки.

Державні лісогосподарські підприємства, як суб'єкти господарювання, відіграють основну роль у соціально-економічних відносинах, реалізуючи функцію розвитку. Однак їхня стабільність та ефективність можуть погіршуватися через різні загрози. Тому такі підприємства мають бути під захистом держави та включені в систему економічної безпеки країни. Крім того, вони повинні активно сприяти забезпеченню власної економічної безпеки (рис.3.1.).

постанову від 7 вересня 2022 р. № 1003 «Деякі питання реформування управління лісової галузі». Відповідно до цієї постанови кількість управлінь, які виконують функції реалізації політики в сфері лісового та мисливського господарства на регіональному рівні, зменшилася з 24 до 9. На виконання зазначеної постанови створено єдине державне спеціалізоване лісогосподарське підприємство «Ліси України», яке підпорядковується Державному агентству лісових ресурсів України та об'єднує 148 лісових філій (колишніх державних лісогосподарських підприємств). Постанова передбачає подальше перетворення державного спеціалізованого лісогосподарського підприємства «Ліси України» в акціонерне товариство, 100 відсотків акцій якого належатиме державі. Відповідний проєкт закону розроблено та на даний момент розглядається Кабінетом Міністрів України. Дане рішення забезпечило вирішення конфлікту розподілу функцій управління у лісовій галузі. За Міндовкіллям залишається функція формування лісової політики, та підготовки нормативно-правових актів. Державна екологічна інспекція України (підпорядкований Міндовкіллю незалежний орган) виконує контролюючу функцію в усіх українських лісах. Держлісагентство відповідає за впровадження державної лісової політики і здійснює нагляд за сталим управлінням лісами у 73% українських лісів. Відповідно господарюючу функцію покладено на ДП «Ліси України». У 2023 р. забезпечено безперервне виконання лісогосподарських заходів. Реформа лісової галузі має на меті розвиток лісоресурсного потенціалу, підвищення екологічних стандартів та отримання економічної вигоди через стале зростання і підвищення конкурентоспроможності економіки як країни в цілому, так і лісових територій зокрема. Досягнення цих цілей вимагає узгоджених політичних ініціатив, ефективних управлінських рішень та довгострокових інвестицій. Саме тому здійснюється системна трансформація лісогосподарської сфери для забезпечення нової якості ведення лісового господарства на всіх рівнях [31].

Підвищення конкурентоспроможності лісогосподарських підприємств є важливим завданням для забезпечення їх сталого розвитку та економічної ефективності. Це завдання стає можливим завдяки вдосконаленню

інституційного середовища, що включає поліпшення управління лісовим господарством та ефективного використання деревини (рис. 3.2.).

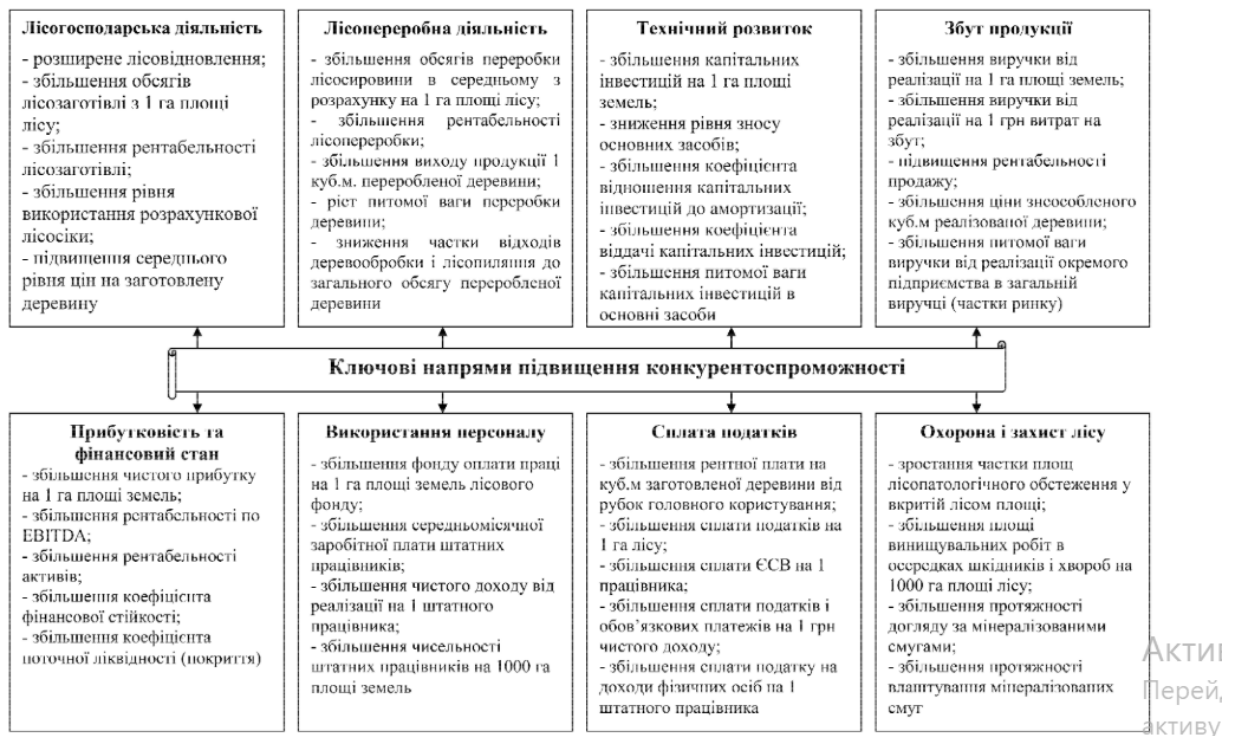

Рис. 3.2. Перелік ключових напрямів реалізації заходів підвищення конкурентоспроможності лісогосподарських підприємств України

Джерело: [32].

Реалізація основних напрямів підвищення конкурентоспроможності лісогосподарських підприємств стане можливою за умови покращення інституційного середовища управління лісовим господарством та використання деревини у відтворювальному процесі, а також її експорту та імпорту. Це також включає впровадження нових інституційних форм ведення лісогосподарського бізнесу.

Серед основних проблем, що стоять перед розвитком лісогосподарського виробництва на сьогоднішній день, важливими є обмежені фінансові ресурси для оновлення обладнання деревообробних підприємств, впровадження технологій використання відходів деревооброблення та лісозаготівель, а також створення нових потужностей для виробництва інноваційної конкурентоспроможної продукції. Один із можливих рішень цієї складної проблеми полягає у

впровадженні кластерної моделі розвитку лісогосподарського виробництва в регіонах з відповідною спеціалізацією. Ця модель спроможна поєднати виробничий досвід підприємств, науковий потенціал освітніх установ і підтримку органів влади. Створення кластерних об'єднань, як показує європейський досвід, призводить до поліпшення умов праці на підприємствах лісогосподарського виробництва, підвищення мотивації працівників та досягнення соціального ефекту [33].

Конкурентоспроможність лісогосподарського виробництва країни в значній мірі залежить від ефективного розв'язання проблеми захисту лісових екосистем. Основними цілями у цьому напрямі є збереження лісових ресурсів, зменшення незаконних вирубок, збалансування екологічного стану через збереження природних комплексів і захист флори та фауни. Для досягнення цих мет цілеспрямовано впроваджуються системи моніторингу лісових насаджень, електронний облік деревини та сертифікація лісових підприємств. Ця сертифікація є важливою для перевірки відповідності лісогосподарських підприємств міжнародним стандартам сталого лісокористування, що враховують екологічні, соціальні та економічні аспекти. Вимоги ЄС до сталого лісокористування також передбачають збільшення кількості та площ заповідних територій. Для підвищення конкурентоспроможності регіону у цьому напрямі критично важливе активне освітлення питань охорони природи у засобах масової інформації та залучення природоохоронних та громадських організацій до розроблення відповідних заходів.

Розвиток транспортної інфраструктури вимагає перш за все будівництва лісових доріг, які є необхідними для раціонального використання ресурсного потенціалу лісу, виконання природоохоронних заходів та загального розвитку лісового господарства. В останні роки в цьому напрямі відбулися позитивні зміни – у регіоні активно будуються дороги лісогосподарського призначення, проте обсяги будівництва все ще значно відстають від країн ЄС. Формування мережі лісових доріг є необхідною умовою для створення інфраструктури заготівлі та транспортування деревини, що включає використання пневматичних

систем, канатних доріг тощо. Підвищення ефективності діяльності лісогосподарських підприємств неможливе без впровадження наукових ідей у виробництво. Для цього необхідно залучати наукові установи та освітні заклади до розробки науково-дослідних тем (модернізація лісогосподарського обладнання, впровадження екологічних систем лісозаготівлі тощо), а навчальні процеси в спеціалізованих закладах освіти організовувати відповідно до сучасних вимог лісового господарства. Науково-освітній напрям розвитку лісового господарства регіону має бути спрямований на підвищення кваліфікації працівників, формування культури лісогосподарської діяльності серед населення та дотримання правил користування лісовими ресурсами. Доцільно створювати шкільні лісництва та залучати місцевих жителів до участі у лісоекологічних заходах, координуючи їхню діяльність відповідно до напрямів підвищення конкурентоспроможності лісогосподарського виробництва. Удосконалення організаційної структури управління лісовим господарством повинно базуватися на світовому досвіді. Основними цілями реорганізації є узгодження інтересів підприємств-суб'єктів лісогосподарського виробництва та інших зацікавлених сторін (споживачів, органів влади, фінансових установ тощо), формування ефективної системи координації лісового господарства та контролю за використанням і збереженням лісових ресурсів, для чого необхідно вдосконалювати інформаційне забезпечення цього процесу.

Оскільки очікується, що майбутній попит на лісогосподарську продукцію зростатиме і буде найвищим на ринках, що розвиваються ринках, що розвиваються, а потенціал виробництва лісу-кругляка є значним, цілком ймовірно, що інвестиції в лісову інвестиції в лісову промисловість будуть здійснюватися саме в країни, що розвиваються. Інвестиції в розширення та модернізацію лісової промисловості та її робочої сили вимагатимуть спільних зусиль державного та приватного секторів. Лісові сектори країн з економікою, що розвивається, потребуватимуть державних і приватних інвестицій для подолання спільних викликів. Державні інвестиції можуть сприяти масштабному залученню приватних інвестицій та стимулюванню сталого

зростання. У лісовому секторі необхідно розвивати конкурентоспроможні сегменти малих і середніх підприємств, шляхом забезпечення доступу до капіталу та підтримки розвитку бізнесу. Країни, що розвиваються, часто отримують низькі рейтинги, коли йдеться про легкості ведення бізнесу, що призводить до значних ризиків для інвесторів.

У високо неформальному просторі, який існує в країнах світу, що розвиваються, вітчизняні та міжнародні інвестори конкурують з неформалами, вітчизняні та міжнародні інвесторами. Трансакційні витрати є високими. Країни з економікою, що розвивається, повинні працювати над покращенням сприятливого інвестиційного клімату та над управлінням лісовим сектором [38].

Питання фінансування заходів, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності лісогосподарського виробництва регіону, залишається важливим. Фінансування реалізації цих заходів здійснюватиметься за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів, власних коштів підприємств лісогосподарського виробництва та інших джерел. Орієнтовний розподіл між джерелами фінансування виглядає так: до 10% коштів надійде з державного бюджету (відповідно до програми "Ліси України"), близько 30% – з місцевого бюджету, а решта – інвестиції, спонсорська допомога та власні кошти підприємств. Реалізація запропонованих заходів щодо підвищення конкурентоспроможності лісогосподарського виробництва країни приведе до економічних, соціальних, організаційних та екологічних ефектів.

В економічній сфері очікується значне покращення показників діяльності підприємств лісогосподарського виробництва за рахунок впровадження сучасної техніки, комплексного використання деревини, створення безвідходних технологій тощо. Це також сприятиме збільшенню асортименту продукції, підвищенню її якості та додатковим грошовим надходженням від використання і перероблення недеревної продукції лісу. В організаційному аспекті очікується підвищення ефективності управління підприємствами через координацію і моніторинг виконання державних та регіональних програм розвитку,

удосконалення інформаційного забезпечення та впровадження інноваційних механізмів управління в лісовому секторі.

У соціальному плані передбачається створення робочих місць, покращення умов праці, підвищення мотивації працівників, їх освіти та кваліфікації, а також формування екологічної свідомості громадян через спільні заходи з лісогосподарськими підприємствами та роботу екологічних центрів. Екологічний ефект включає раціональніше використання лісових і недревних ресурсів, впровадження екологічних методів лісозаготівлі та транспортування, комплексне використання лісових ресурсів, зменшення відходів, розширення мережі природно-заповідного фонду, а також збереження і примноження лісового біорізноманіття.

Цифровізація лісової галузі відкриває нові можливості для підвищення ефективності управління лісовими ресурсами, забезпечення прозорості процесів та збереження екологічної стабільності (рис. 6).

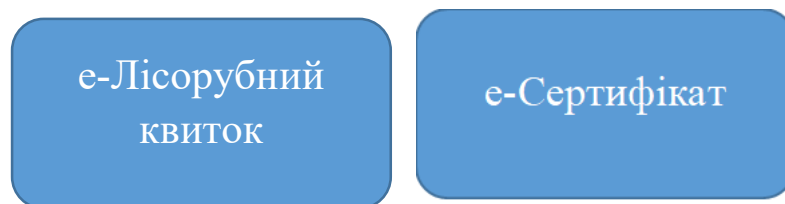

Рис. 3.3 Цифровізація лісової галузі

Джерело: [34].

Е-Лісорубний квиток. На національній онлайн-платформі «ЕкоСистема», у розділі отримання е-послуг у сфері лісового господарства «е-Ліс», запущено пілотний проєкт для подачі документів та отримання лісорубного квитка. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 2023 р. № 483 «Про реалізацію експериментального проєкту щодо видачі спеціального дозволу на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубного квитка) та сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів в електронній формі» затверджує Порядок реалізації цього експериментального проєкту. Згідно з цим Порядком, спеціальний дозвіл на спеціальне використання

лісових ресурсів (лісорубний квиток) в електронній формі видається територіальним органом Держлісагентства або органом виконавчої влади з питань лісового господарства Автономної Республіки Крим. Інформація про видані лісорубні квитки обов'язково вноситься до Єдиної державної системи електронного обліку деревини не пізніше наступного робочого дня з дня видачі.

Е-Сертифікат. Запроваджено електронний сертифікат про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів. Реалізація цього проєкту автоматизувала механізм підготовки та видачі сертифікатів, що усуває можливість корупції та маніпуляцій з боку експортерів щодо первинних бухгалтерських і товарно-транспортних документів. Впроваджено електронний моніторинг обсягів заготівлі та експорту лісопродукції, що забезпечує прозорий механізм видачі сертифікатів з функціями контролю часу подачі документів, видачі сертифіката та відмови у його видачі. Експортери заощадають значну кількість часу та матеріальних ресурсів завдяки відсутності потреби у фізичній присутності для подачі документів і отримання паперового примірника сертифіката.

Реалізація нових технологій у захисті лісів демонструється рядом прикладів: виявлення поширення пожеж через супутникові системи; моніторинг стану лісу за допомогою камер з LIDAR-датчиками, які збирають та аналізують інформацію про ліс, включаючи осередки шкідливих організмів; використання дронів для контролю над незаконним вирубуванням та браконьєрством; використання GSM та GPS для моніторингу техніки у лісозаготівельних зонах. Українське Держагентство лісових ресурсів підтримує концепцію "Держава у смартфоні" та активно впроваджує загальнодержавний електронний реєстр лісорубних квитків та систему електронного обліку деревини [40]. Це сприяє прозорості і зменшенню обігу незаконно заготовленої деревини. Крім того, на веб-порталі Держлісагентства доступна інформація про відтворення лісів, легальність лісопродукції, сертифікати про походження матеріалів та міжнародну сертифікацію лісів. Повністю введено систему електронного обліку деревини у лісогосподарських підприємствах, які входять до сфери управління відомства, а

це 73% лісів України [41]. Нещодавно було створено інтернет-магазин "ДроваЄ" для продажу дров, що відображає зусилля Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів. Однак для повноцінної діджиталізації потрібна більша підтримка з боку держави.

Підвищення конкурентоспроможності підприємств лісогосподарського комплексу є можливим за рахунок активізації експорту готової продукції. Це включає модернізацію виробничих процесів, впровадження інноваційних технологій та покращення якості продукції. Важливим аспектом є також розширення ринків збуту та адаптація до міжнародних стандартів. Стратегічний підхід до розвитку експорту дозволить підприємствам не лише зміцнити свої позиції на внутрішньому ринку, але й значно збільшити свою присутність на світовій арені, забезпечуючи стабільне зростання та стійкий розвиток галузі.

Висновки

1. Експортна орієнтація підприємств стає критично важливою в умовах глобалізації та інтеграції економік. Відкритість економіки сприяє зростанню конкуренції, змушуючи підприємства шукати нові ринки та покращувати свою продукцію і послуги. Розвиток експортного потенціалу підприємств лісогосподарського комплексу України є досить важливим у стійкості економіки, розвиток та розширення ринків збуту лісогосподарської продукції, покращення якості продукції до міжнародних стандартів якості. Сучасний розвиток світової економіки характеризується підвищенням ролі зовнішньої торгівлі між країнами. За цих обставин економічне зростання будь-якої країни залежить від її здатності ефективно використовувати саме експортні можливості економіки. Лісогосподарський комплекс є одним із ключових секторів, який може забезпечити виробництво конкурентоспроможної та експортоорієнтованої продукції в умовах зростання світового попиту. Тому розробка проблеми аналізу експортного потенціалу лісогосподарського комплексу підприємств у сучасних умовах набуває важливого значення, що зумовлює актуальність даного дослідження.

2. Лісогосподарське виробництво відіграє важливу роль у підвищенні конкурентоспроможності. Для оптимізації лісокористування, розширеного відтворення, захисту та раціонального використання лісових ресурсів підприємствам слід зосередити свою діяльність на п'яти ключових напрямках: розвиток лісового господарства; вдосконалення технологій; розвиток науки та освіти в галузі; захист екосистем; покращення організаційної структури управління лісовим господарством регіону. Це сприятиме досягненню економічного, соціального та організаційного ефекту.

3. В Україні розроблено план, щодо розвитку лісогосподарського комплексу на 2024-2025 рр. У 2024-2025 рр. планується здійснити наступні кроки для вдосконалення сталого лісогосподарства: усунення негативних наслідків збройної агресії РФ на лісове господарство; продовження виконання програми Президента України «Зелена країна»; подальший розвиток цифровізації лісового

господарства; розширення існуючих потужностей та будівництво нових лісонасінневих центрів для вирощування посадкового матеріалу із закритою кореневою системою; формування ефективного та прозорого ринку деревини; розвиток рекреаційних зон; впровадження принципів наближеного до природи лісівництва.

4. Експортна орієнтація підприємств лісогосподарського комплексу України на світовому та європейському ринках може мати декілька важливих висновків: *географічна диверсифікація*, підприємства звертають увагу на різні ринки для зменшення ризиків, пов'язаних з політичною нестабільністю або економічними коливаннями в окремих регіонах. *Стратегічні партнерства*, заключення довгострокових контрактів та партнерства сприяє стабільному експорту і підтримці конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Використання міжнародних стандартів, адаптація до міжнародних вимог і стандартів є критичною для доступу до європейських та інших світових ринків, зокрема щодо екологічних та соціальних норм. *Технологічна модернізація*, інвестиції в новітні технології дозволяють підприємствам збільшувати продуктивність і підвищувати якість продукції, що відповідає вимогам замовників з-за кордону. *Розвиток нових ринків*, пошук нових ринків і ефективні маркетингові стратегії сприяють розширенню експортних можливостей і збільшенню обсягів продажів.

Загалом, експортна орієнтація підприємств лісогосподарського сектора України на світовому та європейському ринках вимагає комплексного підходу і уваги до різних аспектів, щоб успішно конкурувати і займати стійке положення на міжнародній арені.

5. Український ринок деревини зіткнувся з серйозними випробуваннями через зовнішні чинники, такі як воєнні дії та зміна клімату. Воєнні конфлікти спричинили пошкодження і знищення лісових масивів на окупованих територіях, обмежуючи можливості лісозаготівель. Руйнування інфраструктури та логістичних шляхів ускладнили транспортування та експорт деревини. Крім того, переміщення населення створило додатковий тиск на ліси в прикордонних

областях через нелегальні рубки для опалення. Зміна клімату, що призводить до посух, буревіїв та спалахів шкідників, також завдала шкоди лісовим ресурсам. Проте, незважаючи на такі несприятливі умови, українська деревообробна галузь продовжує працювати, адаптуючись до викликів та диверсифікуючи ринки збуту.

Список використаної літератури

1. Дребот О. І., Шершун М. Х., Шкуратов О. І. Збалансований розвиток лісового сектору економіки в контексті європейської інтеграції України : монографія. К.: Аграрна наука, 2014. 317 с.
2. Коваленко Д. Г. Перспективи виходу лісогосподарських підприємств України на європейські ринки. *Журнал міжнародної економіки та менеджменту*. 2020. № 6(1). С. 134142.
3. Відкритість економіки та її значення. Світовий банк. URL: <https://worldbank.org/open-economy> (дата звернення: 29.05.2024).
4. Індикатори відкритості економіки. Міжнародний валютний фонд. URL: <https://imf.org/open-economy-indicators> (дата звернення: 29.05.2024).
5. Петренко А. В. Особливості зовнішньоекономічної діяльності лісогосподарських підприємств України. *Аграрна економіка*. 2018. № 8(3). С. 182190.
6. Липов В. В. Конкурентна стратегія розвитку України в умовах глобалізації. *Економіка України*. 2018. № 3. С. 21–35.
7. Замула Х. Сучасний стан ведення лісового господарства в Україні. *Агросвіт*. 2013. № 19. С. 54–59.
8. Ніколаєв Є., Волощенко В. Торговельна лібералізація: конкуренція інститутів. *Політичний менеджмент*. 2005. № 4. С. 148.
9. Акімова І. Експортна орієнтація та її вплив на реструктуризацію підприємств в Україні. 2000. 34 с.
10. Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА) : офіційний сайт НАФТА. URL: <https://nafta.org> (дата звернення: 29.05.2024).
11. Митний союз Євразійського економічного союзу : офіційний сайт ЄАЕС. URL: <https://eaeunion.org/customs-union> (дата звернення: 29.05.2024).
12. Європейський Союз як економічний союз. Європейська комісія. URL: <https://ec.europa.eu/eu-integration> (дата звернення: 29.05.2024).
13. Зниження тарифних бар'єрів. Міжнародний валютний фонд. URL: <https://imf.org/tariff-reduction> (дата звернення: 29.05.2024).

14. Алавердян Л. М., Романенко О. В. Сучасні реалії та перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України з іншими країнами світу. *Ефективна економіка*. 2019. С. 1–10.
15. Спрощення митних процедур. Світовий банк. URL: <https://worldbank.org/customs-simplification> (дата звернення: 29.05.2024).
16. Можливості кооперації та інвестицій. *Міжнародна економіка*. URL: <https://int-economics-journal.ua/cooperation-investments> (дата звернення: 29.05.2024).
17. Розширення ринків збуту. Європейська комісія. URL: <https://ec.europa.eu/markets> (дата звернення: 29.05.2024).
18. Бондар Ю. А., Легінькова Н. І., Фабрика І. В. Експортний потенціал підприємства: сутність, принципи формування та умови максимізації. *Вісник післядипломної освіти. Сер. Соціальні та поведінкові науки*. 2021. Вип. 16(45). URL: [https://doi.org/10.32405/2522-9931-2021-16\(45\)](https://doi.org/10.32405/2522-9931-2021-16(45)).
19. Конкуренція та інновації. Організація економічного співробітництва та розвитку. URL: <https://oecd.org/competition-innovation> (дата звернення: 29.05.2024).
20. Загальна характеристика лісів України. Державне агентство лісових ресурсів України. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=62921&cat_id=32867 (дата звернення: 29.05.2024).
21. Щурик М. В., Осипенко З. В. Лісогосподарські ресурси: пріоритети використання й розвитку. *Агросвіт*. 2020. № 16. С. 15–23.
22. Лісова політика : підручник / за ред. І. М. Синякевича. К. : Знання, 2013. 323 с.
23. Trade Map - List of importers for the selected product (Wood and articles of wood; wood charcoal). Trade Map - Trade statistics for international business development. URL: https://www.trademap.org/Country_SelProduct_TS.aspx?nvpm=1||||44|||2|1|1|1|2|1|2|1||1 (дата звернення: 29.05.2024).

24. Війна росії проти України впливає на світовий ринок деревини. *UkraineInvest*. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/news/24-06-22-5/> (дата звернення: 29.05.2024).
25. Forest Stewardship Council : веб-сайт URL: <https://fsc.org/> (дата звернення: 29.05.2024).
26. Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 29.05.2024).
27. Представництво України при Європейському союзі. Україна та ЄС. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/> (дата звернення: 29.05.2024).
28. Forest Stewardship Council : веб-сайт URL: <https://fsc.org/> (дата звернення: 29.05.2024).
29. Експорт деревини та виробів з неї посідає 7 місце у загальній структурі українського експорту. *Derevynnyk* : веб-сайт. URL: <https://derevynnyk.com/eksport-derevyny-ta-vyrobiv-z-neyi-posidaye-7-misce-u-zagalnij-strukturi-ukrayinskogo-eksportu/> (дата звернення: 29.05.2024).
30. Бегей М. В. Державне лісогосподарське підприємство як суб'єкт господарювання та об'єкт системи економічної безпеки. *Ефективна економіка*. 2017. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5606> (дата звернення: 29.05.2024).
31. Публічний звіт голови державного агентства лісових ресурсів України за 2023 рік. Державне агентство лісових ресурсів України. С.41-42. URL: <https://forest.gov.ua/agentstvo/komunikaciyi-z-gromadskisty/publichni-zviti-derzhlisagentstva> (дата звернення: 29.05.2024).
32. Карпук А. І., Кватирко О. М., Гордійчук А. І. Підвищення конкурентоспроможності лісогосподарських підприємств багатолісного регіону: ключові напрями, механізми та інституціональні форми. *Економіка та держава*. 2021. № 12. С. 20.

33. Овчарук В. В. Шляхи підвищення конкурентоспроможності регіону на основі розвитку лісогосподарського виробництва. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23(10). С. 244-250.
34. Публічний звіт голови державного агентства лісових ресурсів України за 2023 рік. Державне агентство лісових ресурсів України. С. 43-44. URL: <https://forest.gov.ua/agentstvo/komunikaciyi-z-gromadskisty/publiczni-zviti-derzhlisagentstva> (дата звернення: 29.05.2024).
35. "Держава у смартфоні": Держлісагентство запроваджує цифрові технології. URL: <https://bdf.gov.ua/uk/news/derzhava-u-smartfoni-derzhlisagentstvo-zaprovadzhuye-cifrovitehnologiji> (дата звернення 05.06.2024).
36. Державне агентство лісових ресурсів України. URL: <https://forest.gov.ua/napryamkidiyalnosti/mizhnarodna-diyalnist>.
37. Яворський, П., Павицька, Ю., Кухта, П., Литвинов В. (2019). Ринок деревини та лісоматеріалів України: як працює та що стримує розвиток?: Звіт. Київська школа економіки. Київ. 2019. С. 69 (дата звернення 27.05.2024).
38. Гринник, Є. (2022). Що з українським лісами під час війни? Портал новин ZN-UA: Дзеркало тижня. URL: <https://zn.ua/ukr/ECOLOGY/shcho-z-ukrajinskimi-lisami-pid-chas-vijni.html> (дата звернення 28.05.2024).
39. Про ринок деревини: Проєкт Закону України від 10.09.2021 р. №4197-д. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 30.05.2024).
40. Закарлюка, М. (2023). Роль держави у післявоєнній відбудові України. С. 6. (дата звернення 28.05.2024).
41. World Bank Open Data : веб-сайт. URL: <https://data.worldbank.org/?type=shaded> (дата звернення: 10.06.2024).
42. Talavira E. V. Current trends regulation of foreign trade enterprises in the context of globalization. *Effective Economy* 2014. № 9. P. 322.
43. Prakash, N., Craig, M. T., Ganguly, I. (2021). Effects on Global Forests and Wood Product Markets of Increased Demand for Mass Timber. USDA Forest

- Service, Forest Products Laboratory, Madison, WI 53726, USA. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/24/13943> (дата звернення 01.06.2024).
- 44.FAO. 2022. Global forest sector outlook 2050: Assessing future demand and sources of timber for a sustainable economy – Background paper for The State of the World's Forests 2022. FAO Forestry Working Paper, No. 31. Rome. <https://doi.org/10.4060/cc2265en> (дата звернення 05.06.2024).
45. Forest Stewardship Council International. Official page. What is sustainable forestry? Practices & benefits. URL: <https://fsc.org/en/blog/sustainable-forestry> (дата звернення 08.06.2024).

Додатки

Додаток А

ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

**Кафедра міжнародних економічних відносин та
європейської інтеграції**

МАТЕРІАЛИ VII СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ:

**«ГЛОБАЛЬНИЙ ВИМІР СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ
МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ»**

**17 листопада 2021 р.
ЖИТОМИР**

Продов. Додатку А

УДК 339:658

Г 54

Рекомендовано Вченою радою Поліського національного університету
(протокол №5 від 29 грудня 2021 р.)

Голова оргкомітету: *Зінчук Т.О.* – д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції.

Члени оргкомітету: *Опалов О.А.* – декан факультету економіки та менеджменту, к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; *Данкевич В.Є* – д.е.н., професор кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; *Куцмус Н.М.* – д.е.н., професор кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; *Усюк Т.В.* – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; *Ковальчук О.Д.* – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; *Пивовар П.В* – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; *Горбачова І.В.* – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; *Прокопчук О.А.* – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; *Паламарчук Т.М.* – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції.

Рецензенти:

Черевко Г. В. – доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри економіки Львівського національного аграрного університету

Ткачук В. І. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедрою економіки і підприємництва Поліського національного університету

Глобальний вимір сучасних проблем міжнародного бізнесу та менеджменту : матеріали VII студент. наук. конф., 17 листоп. 2021 р. / Поліський національний університет, ф-т економіки та менеджменту, каф. міжнар. екон. відносин та європейської інтеграції. – Житомир : ПНУ, 2021. – 102 с.

У матеріалах розглядаються сучасні проблеми міжнародного бізнесу та менеджменту в контексті глобального виміру, які обговорювалися на VII студентській науковій конференції в м. Житомирі 17 листопада 2021 року

Продов. Додатку А

Сидоренко Сергій	
Управління біржової діяльністю та особливості функціонування сучасних товарних бірж.....	52
Слюсаренко Вадим	
Криптовалюта – золота лихоманка 21-го століття.....	58
Цимбалюк Ольга	
Особливості системного підходу до мотивації персоналу в міжнародному бізнесі.....	60
ІННОВАЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	
Баладига Марина	
Україна у світовій дипломатичній спільноті.....	63
Висоцька Анастасія	
Бережливе виробництво як інноваційна ідея сучасного світу.....	64
Дубок Сніжана	
Сучасні тенденції розвитку світової дипломатії.....	66
Іванова Каріна	
Тенденції розвитку цифрового майбутнього: роботизація.....	68
Матвєєв Олексій	
Каленюк Євген	
Інноваційні технології мотивування працівників підприємств харчової промисловості.....	70
Пікіренков Юрій	
Глобальний індекс інновацій в Україні.....	72
РЕНОВАЦІЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ПОСТПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД	
Березенська Анастасія	
Особливості дипломатичного протоколу в умовах COVID-19.....	76
Бурячок Анастасія	
Міжнародний бізнес в умовах пандемії: розвиток чи виживання в умовах кризи?.....	78
Ковальчук Марина	
Вплив COVID-19 на тенденції зовнішньоторговельних процесів.....	80
Котенко Ольга	
Міжнародний ринок логістичних послуг в умовах пандемії.....	82
Одарич Юлія	
Вплив пандемії COVID-19 на експортну діяльність України.....	85
Паламарчук Анастасія	
Україна у світових міграційних процесах.....	87
Поліщук Катерина	
Міжнародний готельний бізнес в умовах пандемії COVID-19.....	88
Поліщук Денис	
Специфіка проблем міжнародного бізнесу та взаємин в умовах пандемії COVID-19.....	91
Петруж Артур	
Розвиток світового ринку молока та молочних продуктів: траєкторія пандемії COVID-19.....	94
Терещенко Діана	
Стан і перспективи розвитку співробітництва між Україною та Німеччиною.....	97
Шикирава Каріна	
Приховані методи торговельної політики країн: наслідки кризи COVID-19.....	99

ІННОВАЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

УКРАЇНА У СВІТОВІЙ ДИПЛОМАТИЧНІЙ СПІЛЬНОТІ

Баладига Марина,
бакалавр, ОПП «Міжнародні економічні відносини»²⁴
Поліський національний університет

Постановка проблеми. В сучасному світі поглибленої глобалізації та інтеграції все більшої ролі набувають дипломатичні відносини, що активно впливають на розвиток країни та її позиціонування у світовому співтоваристві.

Сучасна дипломатія – засіб здійснення зовнішньої політики держави, що представляє собою сукупність невійськових практичних заходів, прийомів і методів, що застосовуються з урахуванням конкретних умов і характеру розв'язуваних задач; офіційна діяльність глав держав і урядів, міністрів закордонних справ, відомств іноземних справ, дипломатичних представництв за кордоном, делегацій на міжнародних конференціях по здійсненню цілей і завдань зовнішньої політики держави, захисту прав та інтересів держави, його установ і громадян за кордоном [1]. Нині відбувається процес динамічного розширення поля дипломатичної діяльності, яка становиться значно відкритішою та застосовуються державами для зміцнення підтримки зі сторони владних структур інших держав та міжнародних організацій, налагодження зв'язків з політичними партіями, громадськими організаціями та ЗМІ. Зазначають диверсифікації форми дипломатичних відносин: багатостороння дипломатія, діалоги на різних рівнях (перемовини, конгреси, саміти та ін).

Виклад основного матеріалу. Дипломатія України як незалежної держави бере свій початок з 1918 р. і набула нового поштовху до розвитку зі здобуттям суверенітету у 1991 р. За період Незалежності України було відкрито 77 іноземних посольств (а також Республіка Перу – аташат з економічних і торгових питань, Йорданія – відділення Посольства), 25 Генеральних консульств, 95 Почесних консульств, 22 представництва міжнародних організацій, а також штаб-квартиру ГУАМ [2]. Створення дипломатичних представництв допомагає в реалізації та забезпеченні національних внутрішніх та зовнішньополітичних інтересів.

Станом на 2021 рік Україна має:

- 83 посольства, посольства в Лівії та Сирії через небезпечну ситуацію тимчасово переїхали до Тунісу та Лівану відповідно;
- 22 генеральних консульств;
- 11 консульств;
- 112 почесних консульств;
- 8 постійних представництв при міжнародних організаціях [2].

Дипломатичні відносини України і надалі розвиваються, стрімко розширюють дипломатичні представництва по всьому світі. Наша держава є активним учасником діяльності

²⁴ Науковий керівник: к.е.н., доцент Прокопчук О.А.

міжнародних організацій та міжнародних товариствах, ініціатором підписання двосторонніх та багатосторонніх договорів та угод. Нині Україна є активним суб'єктом світової політики.

Стратегічними партнерами України у дипломатичній сфері є США, Китай та Європейський Союз. Поглиблення стратегічного співробітництва зі США є актуальним з погляду підтримки міжнародної безпеки для України. Водночас партнерство з країнами ЄС є важливим з позиції реалізації євроінтеграційних цілей України. Тісна співпраця у політичній, економічній та інших сферах забезпечується ефективною системою інструментів та механізмів їх реалізації, яка нині трансформується відповідно до нового формату стратегічного партнерства [3].

Висновки. Українська дипломатія повинна зайняти нову позицію на світовому рівні. Для досягнення зазначеної мети в найближчому майбутньому доцільно активно вирішувати внутрішні проблеми та труднощі, формувати позитивний дипломатичний імідж країни на твердому та стійкому фундаменті. Країні потрібно переробити або повністю оновити схему і план роботи МЗС. Зміст схеми роботи МЗС має містити три розділи: стратегія – концепція – план дії. На даний час Україна знаходиться у важкому становищі, тому що на території держави відбуваються військові дії, тому підтримувати або налагоджувати дипломатичні відносини із іншими країнами світу є складним завданням.

Список використаної літератури:

1. Що таке сучасна дипломатія? (2020). URL: https://kyivobl-man.in.ua/wp-content/uploads/2020/06/Tezy_Duman_A..pdf.
2. Кількість дипломатичних представництв. (2021). URL: <https://uk.wikipedia.org/w/index>
3. Стратегічне партнерство України. Аналітична записка. (2021). URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/600/>.

БЕРЕЖЛИВЕ ВИРОБНИЦТВО ЯК ІННОВАЦІЙНА ІДЕЯ СУЧАСНОГО СВІТУ

Висоцька Анастасія,

бакалавр, ООП «Менеджмент»²⁵

Хмельницького університету управління та права Леоніда Юзькова

Постановка проблеми. Сучасним інноваційним підходом до менеджменту є бережливе виробництво (lean production, lean manufacturing, надійне виробництво, «струнке виробництво»), яке передбачає систему організації і управління виробничим підприємством та виготовлення певної продукції, що безпосередньо заснована постійному прагненні до зменшення чи усунення всіх можливих видів втрат. У сучасному світі концепція ощадливого виробництва є одним з найбільш перспективних та новітніх напрямів розвитку менеджменту. Адже за допомогою впровадження цієї концепції на будь-якому підприємстві можна з легкістю налагодити взаємодію з західними консультантами в Україні.

Виклад основного матеріалу. Система бережливого виробництва складається з певних елементів, які тісно пов'язані між собою, а саме: 5S, TQM, JIT, SMED, TPM та інші. Цей метод насамперед передбачає залучення до процесу оптимізації бізнесу кожного співробітника і максимальну орієнтацію на споживачі потреби покупця [5]. Особливість методу «Бережливого виробництва» полягає у вираженій спрямованості перетворень "знизу-вгору", що

²⁵ Науковий керівник – к.е.н., доцент Арзянцева Д.А.

Поліський
національний
університет

Кафедра
міжнародних
економічних відносин
та європейської
інтеграції

МАТЕРІАЛИ

*VIII-мої науково-практичної
студентської конференції,
присвяченої 100-річчю
Поліського національного університету*

**«ПАРТНЕРСТВО БІЗНЕСУ
ТА УНІВЕРСИТЕТІВ:
МІЖНАРОДНИЙ КОНТЕКСТ»**

24 листопада 2022р. | м. Житомир

Продов. Додатку Б

УДК 378.4 : 339.9
K22

**Рекомендовано до друку Вченою радою
Поліського національного університету
(протокол №_ від 28 грудня 2022 р.)**

Голова оргкомітету: **Тетяна ЗІНЧУК** – д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції.

Члени оргкомітету: **Віталій ДАНКЕВИЧ** – д.е.н., професор кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; **Ірина ГОРБАЧОВА** – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; **Олександр КОВАЛЬЧУК** – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; **Наталія КУЦМУС** – д.е.н., професор кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; **Тетяна ПАЛАМАРЧУК** – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; **Петро ПИВОВАР** – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; **Оксана ПРОКОПЧУК** – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; **Тетяна УСЮК** – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції.

Рецензенти:

Василь ТКАЧУК – д.е.н., професор, професор кафедри економіки, підприємництва та туризму, Поліський національний університет;

Валентина ЯКОБЧУК – к.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління.

Партнерство бізнесу та університетів : міжнародний контекст : матеріали VIII наук.-практ. студ. конф., присвяч. 100-річчю Поліського національного університету, 24 листоп. 2022 р. / Поліський національний університет, ф-т економіки та менеджменту, каф. міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції. Житомир : Поліський нац. університет, 2022. 132 с.

У матеріалах викладено результати досліджень, присвячених проблематиці становлення університетів як стейкхолдерів сталого розвитку; консолідації зусиль бізнесу та інституцій громадянського суспільства в середовищі загострення міжнародних конфліктів; трансформації міжнародного бізнесу в умовах посилення впливу безпекових викликів; змін формату міжнародного співробітництва в контексті російсько-української війни; пост-воєнного відновлення України, які обговорювалися на VIII-мій науково-практичній студентській конференції, присвяченій 100-річчю Поліського національного університету, в м. Житомир 24 листопада 2022 р.

ЗМІСТ

	Стор.
<i>Алфьорова А.</i> ЛОГІСТИКА ПІД ЧАС ВІЙНИ: РЕАЛІЇ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ.....	4
<i>Бабасєва А.</i> ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ В УКРАЇНІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	7
<i>Баладига М.</i> ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ	10
<i>Башиїнська А.</i> ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ТОВ «ТРАШ» В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ	12
<i>Бенедисиук О.</i> МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З НІМЕЧЧИНОЮ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	15
<i>Березенська А.</i> СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ	18
<i>Бігун О.</i> ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ ТА ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТІВ	21
<i>Бурячик А.</i> ВПЛИВ ВІЙНИ НА МІЖНАРОДНИЙ ЛОГІСТИЧНИЙ БІЗНЕС	23
<i>Глушук А.</i> СТАН ЗАЛУЧЕННЯ ІННОВАЦІЙ ПІДПРИСМСТВАМИ КОРПОРАТИВНОГО ТИПУ В АГРОБІЗНЕСІ	25
<i>Голованова Д.</i> ОЕСР ТА ЇЇ ВНЕСОК В ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ КРАЇН СВІТУ	27
<i>Гончаров О.</i> ФЕНОМЕН КРИПТОВАЛЮТИ В СИСТЕМІ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: МОЖЛИВОСТІ ТА ЗАГРОЗИ	30
<i>Горбик О.</i> ВПЛИВ ВТОРГЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ НА ЕНЕРГЕТИЧНІ РИНКИ: ВІДПОВІДЬ СС	33
<i>Грабовська В.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИСМСТВ В УМОВАХ ВИХОДУ НА ЗОВНІШНІ РИНКИ	37
<i>Грибський С.</i> ВПЛИВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА ЕКОНОМІЧНУ ТА ПРОДОВОЛЬЧУ СИТУАЦІЮ У СВІТІ	40
<i>Гурінович К.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ БРЕНД-МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИСМСТВІ: ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ	43
<i>Дубок С.</i> РОЛЬ ДИПЛОМАТІЇ У КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ	45
<i>Євтушенко А.</i> ДРОПШИПІНГ ЯК СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ ЗБУТУ ПРОДУКЦІЇ ШВЕЙНИХ ПІДПРИСМСТВ В УМОВАХ РУЙНУВАННЯ ЛОГІСТИЧНИХ ЛАНЦЮГІВ	47

ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Баладига М., бакалавр

Науковий керівник:

к.е.н., доцент Прокопчук О.А.

Дипломатія України для населення доволі довгий час була незрозумілою та закритою. Але з кожним роком представники органів зовнішніх зносин набувають досвіду і представляють інтереси країни у світовому співтоваристві з гідністю та вагомими результатами.

Дипломатія – це сукупність невійськових заходів та прийомів, що застосовуються державою з урахуванням конкретних умов: офіційна діяльність органів зовнішніх зносин держави щодо досягнення здійснення цілей і виконання завдань зовнішньої політики, захисту інтересів держави та її громадян за кордоном. З поняттям дипломатія часто пов'язують такі поняття: ведення переговорів для вирішення або уникнення конфліктів, збільшення та розширення міжнародного співробітництва, та просування позитивного іміджу за кордоном.

Основними завданнями дипломатичної служби України є: захист прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном; забезпечення дипломатичними засобами та методами захисту суверенітету, безпеки, територіальної цілісності та непорушності кордонів України, її політичних, торгово-економічних та інших інтересів проведення зовнішньополітичного курсу України, спрямованого на розвиток політичних, економічних, гуманітарних, наукових, інших зв'язків з іншими державами, міжнародними організаціями; сприяння забезпеченню стабільності міжнародного становища України, піднесенню її міжнародного авторитету, поширенню у світі образу України як надійного і передбачуваного партнера; забезпечення національних інтересів і безпеки України шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права [2].

24 лютого після повномасштабного вторгнення Росії на територію України українська публічна дипломатія, як і всі сфери життя, переформувалися у екстрений режим роботи. А саме, робота дипломатичних установ допомагає в серйозному забезпеченні Збройних сил України всім необхідним, на самперед зброєю, а також засобами особистої гігієни, продуктами харчуванням, одягом та взуттям від країн-партнерів. Також за результатами дипломатичних перемовин Україна отримує значну фінансову допомогу не тільки для військових потреб, а й для підтримки населення та економіки. Стратегічною ціллю національної дипломатії нині також є набуття Україною членства СС.

Ключову роль у реалізації дипломатичних функцій України нині відіграють офіс президента та міністерство закордонних справ, що співпрацюють між собою, насамперед, у інформаційній сфері – підготовці повідомлень для зовнішньої співпраці. До нарадах також долучаються представники інших урядових структур: Міністерство оборони, спецслужби та ін. Очільником дипломатичної служби України є глава держави – Володимир Зеленський. Робота діючого президента дуже відрізняється від принципів стандартної дипломатії [3]. Володимир Зеленський на різних переговорах, на відкритих чи закритих, завжди висловлює свою думку прямо та відкрито, зокрема щодо потреб у зброї в конкретній кількості та до конкретної дати, для яких цілей. Глава України окреслює основні цільові орієнтири для дипломатичної роботи: отримання зброї, санкції проти Російської Федерації, набуття членства у СС, фінансова допомога від країн-партнерів. Натомість такий напрям дипломатії як переговори з країною-агресором став другорядним. Так, при зустрічі української та російської делегацій у Стамбулі було обговорено умови вирішення військового конфлікту мирним шляхом. На даний момент дана тема не є актуальною. Представники дипломатичного середовища країн, що підтримують Україну,

Продов. Додатку Б

впевненні у неможливості мирного врегулювання даного питання. Тому однією з головних тем дипломатичних перемовин є постачання зброї та санкції проти РФ.

Президент у співпраці з представниками міжнародного співтовариства чітко визначає потреби України відповідно до умов воєнного стану. Зокрема на саміті G20 у Індонезії (15-16. 11.2022 р.) Володимир Зеленський окреслив 10 умов досягнення миру: справедливість; енергетична безпека; виконання Статуту ООН і відновлення територіальної цілісності України та світового порядку; захисту природного середовища; продовольча безпека; недопущення ескалації; фіксація закінчення війни; радіаційна та ядерна безпека; звільнення усіх полонених і депортованих; **виведення російських військ і припинення бойових дій** [4].

Таким чином можна стверджувати, що протягом 2022 р. прослідковується процес зміни цільової орієнтації та принципів дипломатичної роботи органів зовнішніх зносин України. Дипломатична співпраця стала другим і не менш важливим фронтом для боротьби проти російської агресії. Її результатами є масштабна різновекторна підтримка України зі сторони зовнішніх партнерів, що допомагає виборювати незалежність держави та підтримувати її населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

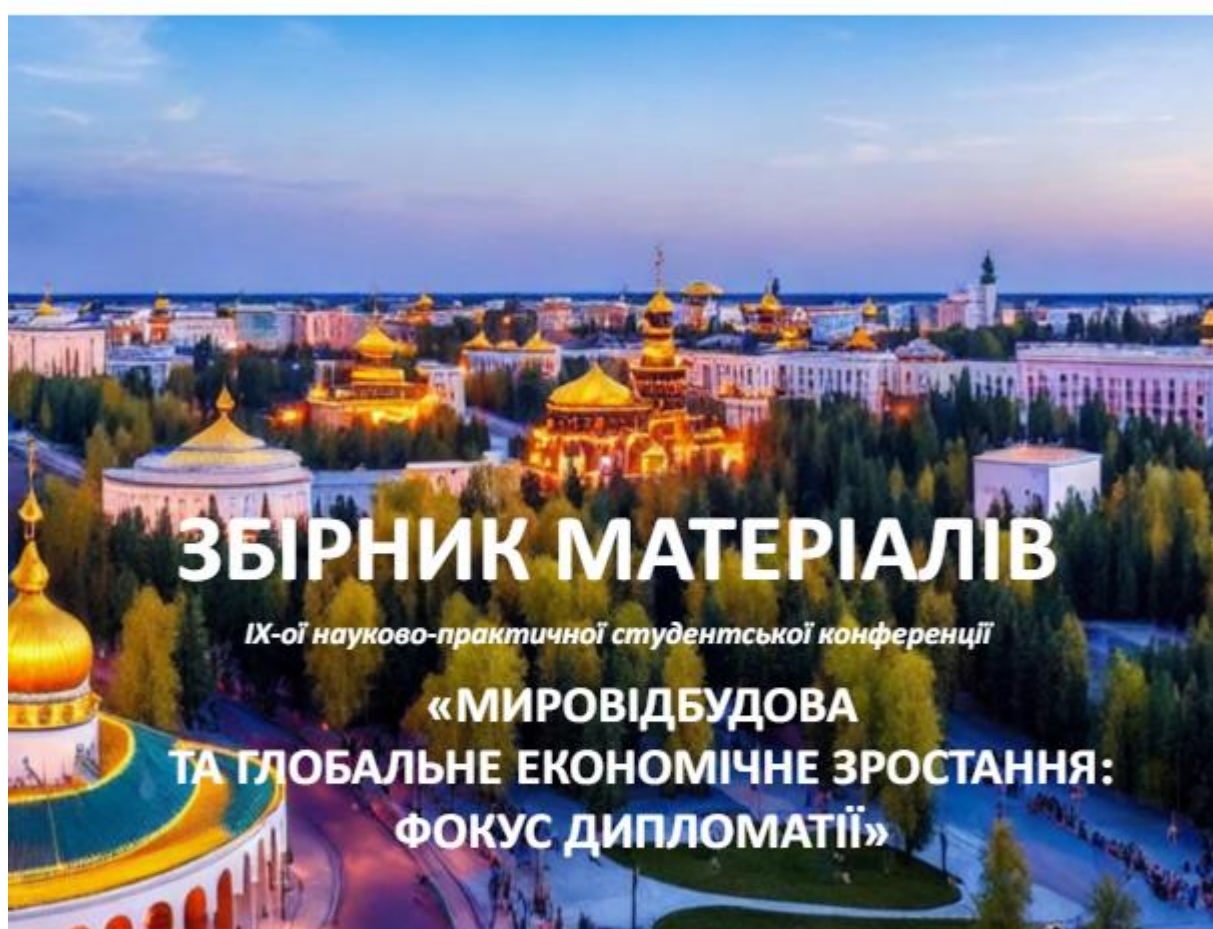
1. Вступ до основних понять дипломатії. Studies.In.Ua. URL: <https://studies.in.ua/diplomat/1294-vstup-do-osnovnih-ponyat-diplomatyi.html>
2. Закони України «Про дипломатичну службу». Стаття 4. Основні завдання дипломатичної служби. Protocol. Безкоштовний сервіс для вирішення Юридичних питань. №1 в Україні. URL: <https://protocol.ua/ua/pro-diplomaticynu-slugbu-stattva-4/#:~:text>
3. Лелич М. Зовнішній фронт. Як українська дипломатія працює під час війни з Росією. РБК-Україна. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/vneshniy-front-ukrainskaya-diplomatiya-rabotaet-1656539404.html>
4. Гордійчук І. Зеленський виступив на саміті G20: повний текст (відео). Главком Glavcom. 2022. URL: <https://glavcom.ua/country/politics/zelenskij-vistupiv-na-samiti-g20-tekst-promovi-889204.html>

Додаток В

ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

*Кафедра міжнародних економічних
відносин та європейської інтеграції*

листопада 2023 р. | м. Житомир

УДК 327.5 : 341.1 : 339.9
К23

**Рекомендовано до друку Вченою радою
Поліського національного університету
(протокол №6 від [] грудня 2023 р.)**

Голова оргкомітету: **Тетяна ЗІНЧУК** – д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції.

Члени оргкомітету: **Віталій ДАНКЕВИЧ** – д.е.н., професор кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; **Олександр КОВАЛЬЧУК** – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; **Наталія КУЦМУС** – д.е.н., професор кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; **Олександр ОПАЛОВ** – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; **Тетяна ПАЛАМАРЧУК** – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; **Петро ПИВОВАР** – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; **Оксана ПРОКОПЧУК** – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції; **Тетяна УСЮК** – к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції.

Рецензенти:

Наталія ВАЛІНКЕВИЧ – д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та туризму, Поліський національний університет;

Наталія КРАВЧУК – к.е.н., доцент, директор кафедри туристичних послуг, Економічний університет (м. Бидгощ, Польща).

Мировідбудова та глобальне економічне зростання: фокус дипломатії: збірник матеріалів ІХ науково-практичної студентської конференції (м. Житомир, 23 листопада 2023 року). Житомир: Вид-во «Поліський національний університет», 2023. 237 с.

У матеріалах конференції викладено результати досліджень, присвячених проблематиці мировідбудови та глобального економічного зростання, зокрема, лам індустріальної матриці глобалізації та соціоцентризм, особливості адаптації систем управління міжнародними бізнес-технологіями до умов турбулентності світової економіки, міжнародні зусилля у врегулюванні російсько-українського конфлікту, роль дипломатії у врегулюванні безпекових викликів ХХІ ст., загрози та смарт-стратегії глобального економічного зростання, які обговорювалися на VIII-мій науково-практичній студентській конференції 24 листопада 2022 р. (м. Житомир).

ЗМІСТ

	Стор.
<i>Алфьорова А.</i> ОПТИМІЗАЦІЯ ЛОГІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У МІЖНАРОДНИХ КОМПАНІЯХ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ	9
<i>Бабасєва А.</i> МІЖНАРОДНА ГУМАНІТАРНА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ	13
<i>Баладига М.</i> СМАРТ-СТРАТЕГІЇ ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ У ПОВОСННИЙ ПЕРІОД: ГАЛУЗЕВИЙ ПІДХІД	17
<i>Барановська П.</i> АЛГОРИТМИ ПРОЦЕСУ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО МАРКЕТИНГУ	21
<i>Бенедисиук О.</i> УКРАЇНА–ПОЛЬЩА: ДИПЛОМАТИЧНИЙ КОНСЕНСУС НА ШЛЯХУ ДО СПІЛЬНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО МАЙБУТНЬОГО	24
<i>Березенська А.</i> ЕКОНОМІЧНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	27
<i>Бісун О.</i> МІЖНАРОДНА ОСВІТНЯ МОБІЛЬНІСТЬ	31
<i>Вакулін С., Гриб А.</i> МІЖНАРОДНА МЕРЕЖА МОДЕЛЬНИХ ЛІСІВ (IMFN)	33
<i>Вівденко О.</i> МІЖНАРОДНА ЛОГІСТИКА: ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ БІЗНЕСУ В ЕПОХУ ВИКЛИКІВ	37
<i>Вінський В.</i> ІТ МЕНЕДЖМЕНТ: ФУНКЦІОНАЛЬНА СУТНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ У МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ	41
<i>Гладун М.</i> СТРАТЕГІЯ ПРОФІЛЮВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЄКТІВ	44
<i>Голованова Д.</i> ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ	47

Продов. Додатку В

Матеріали IX-ї науково-практичної студентської конференції
«МИРОВІДБУДОВА ТА ГЛОБАЛЬНЕ ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ: ФОКУС ДИПЛОМАТІЇ»
23 листопада 2023 р.

**СМАРТ-СТРАТЕГІЇ ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД:
ГАЛУЗЕВИЙ ПІДХІД**

*Баладига М., бакалавр
Науковий керівник:
д.е.н., проф. Зінчук Т.О.*

Після періоду війни чи інших викликів, які можуть виникати з будь-яких причин, національна економіка стикається з великими викликами та завданнями, які потрібно вирішувати відразу або створювати стратегії для подальшого вирішення. Важливим фактором, що може допомогти відновленню і стабілізації економіки, може бути використання Смарт-стратегій. Дані стратегії, які базуються на принципах конкретності, вимірюваності, досяжності, відповідності та обмеженості часом, виявляється ефективним інструментом для досягнення позначених цілей у відновленні та стимулюванні економічного зростання.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні пріоритетних напрямів розвитку лісогосподарського комплексу України на інноваційних засадах у післявоєнний період становлення національної економіки.

Забезпечення економічного зростання має величезне значення для розвитку будь-якої країни та галузі. Також лісогосподарська галузь входить в цей контекст. Деякі причини, чому економічне зростання важливе полягають у такому: створення робочих місць підвищення доходів, відновлення збитків після війни, фінансування соціальних програм, повернення інвестицій, зміцнення національної безпеки. Всі фактори є досить важливими для економічного відновлення у повоєнний період та для створення стійкого та процвітаючого суспільства.

При економічному відновленні також можуть виникати проблеми які пов'язані з лісогосподарською галуззю: лісова деградація (неправильне лісовикористання), незаконна рубка, зміни клімату (сприяє поширенню шкідників і хвороб), неефективне управління ресурсами (призводить до використання ресурсів та втрати їх стійкості). Розв'язання зазначених проблем вимагає суворого регулювання та впровадження сталих практик лісокористування та сприяння сталого розвитку в цій галузі. Лісова галузь виконує різноманітні функції, які мають вагомe значення для екосистеми, суспільства та економіки. Основні функції лісової галузі включають: екологічну, охорона біорізноманіття, очищення повітря та води, регулювання клімату.

Продов. Додатку В

Матеріали IX-ї науково-практичної студентської конференції
«МИРОВОБУДОВА ТА ГЛОБАЛЬНЕ ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ: ФОКУС ДИПЛОМАТІЇ»
23 листопада 2023 р.

Важливі показники, які відображають зміни у лісовій галузі в Україні у 2010 – 2022 рр. представлено у рис. 1 та рис. 2.

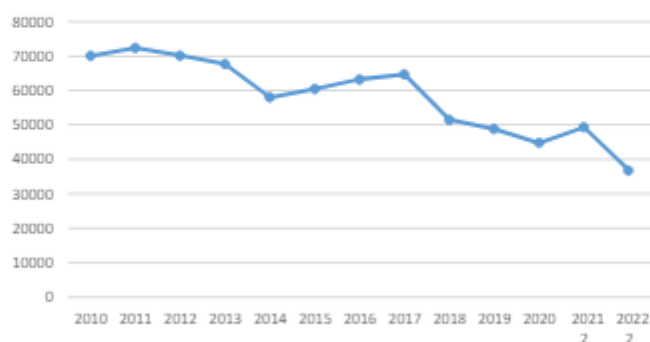

Рис. 1. Площа відтворення лісів в Україні (га) у період 2010-2022 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [1].

Відтворення лісів є важливою задачею для збереження біорізноманіття, збалансованого клімату та збереження різноманітної користі для людей. Існує кілька факторів які впливають на показник відтворення лісів: посадка дерев, природне відтворення, агролісове господарство, лісове оновлення, збереження лісових екосистем.

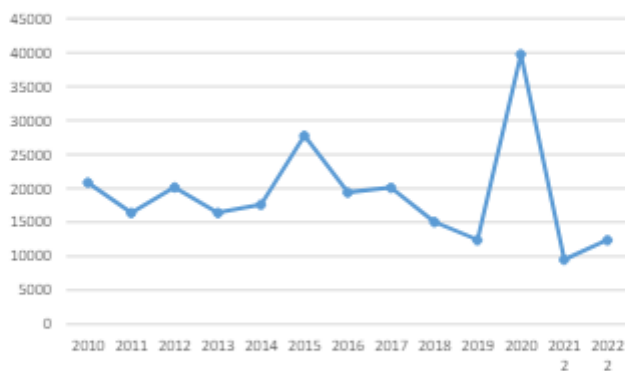

Рис. 2. Площа загибелі лісових насаджень в Україні (га) у період 2010-2022 рр.

Джерело: створено автором на основі [1].

Загибель лісових насаджень може відбуватися з різних причин. Деякі причини які можуть впливати на загибель лісів: забруднення повітря та води, зміни клімату, хвороби та шкідники, вирубка лісу, пожежі. Так як, з 2014 р. на території України відбуваються військові дії, тож це вагома причина загибелі лісів на деяких територіях країни.

Реалізація нових технологій у захисті лісів демонструється рядом прикладів: виявлення поширення пожеж через супутникові системи; моніторинг стану лісу за допомогою камер з LIDAR-датчиками, які збирають та аналізують інформацію про ліс, включаючи осередки шкідливих організмів; використання дронів для контролю над незаконним вирубуванням та браконьєрством; використання GSM та GPS для моніторингу техніки у лісозаготівельних зонах. Українське Держагентство лісових ресурсів підтримує концепцію "Держава у смартфоні" та активно впроваджує загальнодержавний електронний реєстр лісорубних квитків та систему електронного обліку деревини [2]. Це сприяє прозорості і зменшенню обігу незаконно заготовленої деревини. Крім того, на веб-порталі Держлісагентства доступна інформація про відтворення лісів, легальність лісопродукції, сертифікати про походження матеріалів та міжнародну сертифікацію лісів. Повністю введено систему електронного обліку деревини у лісгосподарських підприємствах, які входять до сфери управління відомства, а це 73% лісів України [3]. Нещодавно було створено інтернет-магазин "ДроваЄ" для продажу дров, що відображає зусилля Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів. Однак для повноцінної діджиталізації потрібна більша підтримка з боку держави.

Після завершення військових дій чи інший викликів національна економіка стикається з великими викликами та завданнями. Важливим фактором, який може сприяти відновленню і стабілізації економіки, є використання СМАРТ-стратегії. Стратегії, які базуються на принципах конкретності, вимірюваності, відповідності та обмеженості часу, виявляються ефективним інструментом для досягнення підвищених цілей у відновленні та економічному зростанні. Відновлення лісової галузі є дуже важким і важливим завданням України у післявоєнний період відбудови. Україна може впроваджувати різноманітні СМАРТ-стратегії для відновлення лісів. Наприклад: лісове озеленення та відтворення, лісове господарювання, екологічна освіта та участь громади та громадян, залучення інвестицій для впровадження всіх ідей для відродження лісів України.

Продов. Додатку В

Матеріали IX-ї науково-практичної студентської конференції
 «МИРОВІДБУДОВА ТА ГЛОБАЛЬНЕ ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ: ФОКУС ДИПЛОМАТІЇ»
 23 листопада 2023 р.

Отже, використання SMART-стратегій у період після воєнного відродження може значно полегшити завдання відновлення національної економіки. Насамперед, Країни потрібно тримати та покращувати відносини з країнами світу, задля підтримки та допомоги у період відродження.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. "Держава у смартфоні": Держлісагентство запроваджує цифрові технології. URL: <https://bdf.gov.ua/uk/news/derzhava-u-smartfoni-derzhlisagentstvo-zaprovadzhuye-cifrovi-tehnologii>.
3. Державне агентство лісових ресурсів України. URL: <https://forest.gov.ua/napryamkidiyalnosti/mizhnarodna-diyalnist>.

Додаток Г

Рис. 2.2. Динаміка українського експорту деревини та виробів із дерева у 2015 – 2023рр., тис дол. США

Роки	Види продукції					
	Паливна деревина, тис дол.США (код УКТЗЕД: 4401)	Деревне вугілля, тис дол.США (код УКТЗЕД 4402)	Деревно- стружкові плити, тис дол.США (код УКТЗЕД 4410)	Пакувальні коробки, ящики, тис дол.США (код УКТЗЕД 4415)	Деревина, розпиляна чи розколота, тис дол.США (код УКТЗЕД 4407)	Деревина та вироби з деревини, тис дол.США (код УКТЗЕД 44)
2015	100,188	37,442	85,027	26,366	361,211	1106,39
2016	101,696	47,761	86,881	33,643	394,31	1130,63
2017	114,265	59,322	89,486	40,164	460,091	1204,31
2018	146,671	70,78	89,29	64,15	586,141	1492,55
2019	111,765	66,267	63,427	67,872	515,164	1398,29
2020	101,252	69,107	54,599	68,782	514,936	1408,97
2021	123,355	73,643	110,552	153,828	694,646	2000,47
2022	193,04	71,319	95,015	237,61	479,187	1889,99
2023	186,752	74,463	87,973	137,906	406,002	1488,78

Рис.2.3. Аналіз експорту деревини, виробів з деревини та деревного вугілля, млн дол. США, 2021-2023 рр.

Країни	Експорт деревини та виробів з деревини; деревне вугілля, млн дол. США			Відхилення	
	2021р.	2022р.	2023р.	+/-	%
Україна	2000470	1889993	1488783	-511887	74,4
Австрія	6927904	6629399	5535990	-1391914	79,9
Бельгія	4639809	4464641	3558504	-1081305	76,7
Болгарія	475166	516831	413475	-61691	87,1
Чехія	3806373	3711373	2683653	-1122720	70,5
Данія	1004436	1014753	900723	-103713	89,6
Естонія	2361922	2478472	2099806	-262116	88,9
Фінляндія	4463650	4269055	3237072	-1226578	72,5
Франція	3264919	3696296	3319708	54789	101,7
Греція	137804	149802	183507	45703	133,3
Іспанія	221	311	351	130	158,8
Нідерланди	2773191	2624638	2344319	-428872	84,5
Ірландія	815882	824903	699068	-116814	85,7
Люксембург	408686	347316	300412	-108274	73,5
Латвія	3719808	3867351	3137484	-582324	84,4
Мальта	227	142	214	-13	94,3
Німеччина	13418697	13398664	10877391	-2541306	81,1
Польща	4773454	5744086	6539572	1766118	136,9
Португалія	919043	1039958	985951	66908	107,3
Румунія	2604551	2510253	1947450	-657101	74,8
Словаччина	1335949	1349105	1154175	-181774	86,4
Словенія	1072353	1200071	1320449	248096	123,1
Швеція	6597794	6123036	4759097	-1838697	72,1
Угорщина	1014058	1096318	986493	-27565	97,3
Італія	2661774	2787652	2660705	-1069	99,9

Додаток Е

Фінансова звітність ДП «Пулинський лісгосп АПК» 2020-2023рр.

ДОВІДКА

про реалізовану лісопродукцію на ЕКСПОРТ

по ДП "Пулинський лісгосп АПК" за грудень 2020 р.

Ф ірма	Найменування продукції	Реалізовано за місяць			Реалізовано з початку року		
		кількість, м3	ціна, \$	сума, \$	кількість, м3	ціна, \$	сума, \$
PROLISOK	Дрова паливні II група (вільха, сосна)	513,1076	25,50	13084,24	513,1076	25,50	13084,2438
Разом:		513,108	25,50	13084,24	513,11	25,50	13084,24

ДОВІДКА

про реалізовану лісопродукцію на ЕКСПОРТ

по ДП "Пулинський лісгосп АПК" за грудень 2021 р.

Ф ірма	Найменування продукції	Реалізовано за місяць			Реалізовано з початку року		
		кількість, м3	ціна, \$	сума, \$.	кількість, м3	ціна, \$.	сума, \$.
PROLISOK	Дрова паливні II група (вільха, сосна, осика)				955,485	25,50	24364,87
					1852,301	27,00	50012,13
					1645,719	30,00	49371,57
					1357,03	35,00	47496,05
					411,846	40,00	16473,84
					887,534	45,00	39939,03
		482,121	50,00	24106,05	1374,47	50,00	68723,50
Всього:		482,121	50,00	24106,05	8484,385	34,93	296380,9845

ДОВІДКА

про реалізовану лісопродукцію на ЕКСПОРТ

по ДП "Пулинський лісгосп АПК" за грудень 2022 р.

Ф ірма	Найменування продукції	Реалізовано за місяць			Реалізовано з початку року		
		кількість, м3	ціна, \$	сума, \$	кількість, м3	ціна, \$	сума, \$
PROLISOK	Дрова паливні II група (береза, вільха, сосна, осика)				10271,648	62,00	636842,176
Разом:					10271,648	62,00	636842,18

Продов. Додатку Е

ДОВІДКА							
про реалізовану лісопродукцію на ЕКСПОРТ							
по ДП "Пулінський лісгосп АПК" за грудень, 2023 р.							
Ф і р м а	Найменування продукції	Реалізовано за місяць			Реалізовано з початку року		
		кількість, м3	ціна, \$	сума, \$.	кількість, м3	ціна, \$.	сума, \$.
SP "PROLISOK"	Деревина дров'яна промислового використання І група (береза)	153,343	61,00	9353,92	1732,906	61,00	105707,266
		261,657	53,00	13867,82	261,657	53,00	13867,821
	Деревина дров'яна промислового використання ІІ група (вільха, сосна)				1704,523	63,00	107384,949
		729,982	61,00	44528,90	3877,362	61,00	236519,082
		410,057	53,00	21733,02	410,057	53,00	21733,021
	Деревина дров'яна промислового використання ІІІ група (осика)				1468,517	63,00	92516,571
		105,382	61,00	6428,30	3619,571	61,00	220793,831
		52,19	53,00	2766,07	52,19	53,00	2766,07
	Разом:	1712,611	57,62	98678,039	13126,783	61,04	801288,611